

Bredbåndsfylket Troms; Motiv, begrunnelser og aktører. En undersøkelse av bredbåndssatsningen i Troms.

Proessen fra prat til praksis

—
Jannie Pettersen og Mona Ringstrand

*Masteroppgave i erfaringsbasert master i strategisk ledelse og økonomi –
November 2014*

FORORD

Vårt masterstudium har vært en lærerik reise og avsluttes med denne oppgaven i strategisk ledelse og økonomi. Når vi startet høsten 2012 var det med spenning og forventning til det som lå foran oss.

Oppgaven har gitt oss kunnskap om digitaliseringen og bredbåndsutbyggingen i Norge og i Troms. Vi vil med dette takke de personene som har bidratt til at vi har kommet i mål;

Takk til Bredbåndsfylket Troms for inspirasjon, informasjon og for tiden dere har brukt på oss.

Takk til vår veileder Hilde Marie Pettersen for klar, konkret, konstruktiv OG inspirerende faglig veiledning.

Takk til kollokvie-gruppen som har holdt sammen disse 2,5 årene. Uten dere hadde det ikke vært det samme!

Takk til våre arbeidsgivere, både de vi hadde ved studiestart og de nye vi begge har fått underveis i skrivingen av masteroppgaven. Dere har vært rause og støttende.

Takk til våre familier som har holdt fortet hjemme og ventet tålmodig på oss.

Sist med ikke minst – en stor takk til hverandre! Innimellom jobb og studier, familieliv og skriving med bratt læringskurve og begrenset tid, har vi også innimellom vært bare søstre.

Tromsø, 12.11.14

Jannie Pettersen og Mona Ringstrand

SAMMENDRAG

Vi har valgt å undersøke ideen om bredbånd som ble kommunisert fra regjeringen i år 2000. Vi antar at ideen sannsynligvis oppsto som følge av en idestrøm fra den globale verden, da vi har funnet indikasjoner på at ideen bygger på eEuropa-planen som kom ut i 1999 (eEuropa 1999). Bredbåndsatsningen skal bidra til at Norge som nasjon når sine overordnede mål innenfor innovasjon og verdiskapning, i tillegg til at den skal bidra til en effektiv og samordnet offentlig sektor (eNorge 2005, 2002).

Bredbåndsatsningen kan sies å være et nasjonalt prosjekt, selv om hvert av fylkene var ansvarlig for å finne sin egen metode og løsning. Dette gir grunnlag for å anta at det finnes store variasjoner mellom fylkene i Norge.

Den teknologiske utviklingen har ført til at vi jobber annerledes i dag enn hva vi gjorde ved tusenårsskiftet. Arbeidsplassen er ikke nødvendigvis lengre et fysisk rom. Oppgavene er preget av effektivisering og kostnadsreduksjon. Fysiske avstander er ikke lengre et hinder for samarbeid. Teknologien som gjør dette mulig har blitt en hel industri, som krever ny infrastruktur og ny kompetanse. Norges mål er å være en innovasjonsnasjon, og vi valgte denne oppgaven fordi vi synes det ville være spennende å forske på idealer og realiteter som finnes omkring prosjektet.

Vår problemstilling er å beskrive hva som kjennetegner bredbåndsideens «reise» fra nasjonalt til lokalt nivå, og hvordan satsingen kommer til uttrykk i praksis i Troms.

Vi skal undersøke bakgrunnen og motivet for satsningen, og beskrive prosessene som ble utløst på veien fra prat til praksis. Videre skal vi forsøke å gjenkjenne praksiser som ideen kan ha påvirket. Vi har valgt å se på Bredbåndsatsningen som en ide på reise i mere enn 15 år og for å beskrive reisen har vi i hovedsak brukt Røvik (1998) sine teorier om ide på reise. Videre har vi benyttet Røvik (2007) sine teorier om implementering for å belyse hvordan ideer og praksiser kan oversettes og innføres i nye kontekster. Vi har valgt et kvalitativt undersøkelsesopplegg basert på dokumentanalyse hvor vi har sammenlignet forskning gjort av andre for å få en dypere forståelse og kumulativ kunnskap.

Innhold

FORORD	iii
1 Innledning	1
1.1 Problemstilling	3
1.2 Oppgavens struktur	3
2 Ideen om Bredbånd	4
2.1 Ideens reise fra regjering til fylkene	5
2.1.1 Støtte til finansiering	9
2.2 Ideen tas opp hos Troms Fylkeskommune og etableres i kommunene	10
2.2.1 Fylkeskommunen etablerer Bredbåndsfylket Troms (BBFT).....	13
2.2.2 Kommunenes felles mål og visjoner for bredbånd i Troms.....	14
2.3 Fremtidige anvendelsesmuligheter for bredbånd	15
2.4 Anvendelser av bredbånd i praksis.....	17
2.5 Oppsummering.....	18
3 Teoretisk referanseramme	19
3.1 Ideer på reise.....	20
3.2 Fra ide til praksis	21
3.2.1 Oversettingsteori	22
3.2.2 Dekontekstualisering.....	24
3.2.3 Kontekstualisering	25
3.3 Organisasjoners strategier for håndtering.....	27
3.3.1 Rask tilkobling.....	27
3.3.2 Frikobling	28
3.3.3 Frastøting.....	29
3.3.4 Virusteori.....	30
3.4 Andre utfordringer ved implementering.....	31
3.4.1 Translatørkompetanse.....	31
3.5 Oppsummering.....	33
4 Metode	34
4.1 Undersøkellesdesign	34
4.2 Dokumentundersøkelse.....	35
4.3 Datainnsamling	36
4.4 Relabilitet.....	38
4.5 Intern validitet	38
4.6 Ekstern validitet	39
5 Presentasjon og drøfting av resultater - diskusjon	40
5.1 Ideen på reise	40

5.2 Ideens reise fra regjering til fylkeskommuner	42
5.3 Ideen tas opp hos Troms Fylke og etableres i kommunene	47
5.4 Andre utfordringer ved implementering	50
5.5 Digitale praksiser	55
5.5.1 BBFT sett som en praksis som har endret seg	55
5.5.2 Endrede praksiser i kommunene i Troms.....	57
5.5.3 Hemmere og fremmere for bredbånd i Troms.....	58
5.6 Konklusjon og oppsummering.....	60
6 Avsluttende refleksjoner	63
7 Referanseliste.....	65
VEDLEGG 1 Regnskapstall Bredbåndsfylket Troms AS	69
VEDLEGG 2 Intervjuguide	70
VEDLEGG 3 Tabell datagrunnlag.....	73

1 Innledning

Bredbåndsdebatten handler om å utnytte og realisere teknologiens muligheter. Bredbånd skal bidra til at Norge skal nå verdenstoppen i verdiskapning, vekst og velferd gjennom tiltak og prosjekter som skal utløse samfunnsmessige gevinster av IT (Regjeringens handlingsplan for bredbåndskommunikasjon 2000). Dette handler ikke bare om teknologi, men om en endring av måten vi kommuniserer, jobber, utvikler og innretter offentlig sektor på og dermed også hvordan verdiskapningen skjer i samfunnet. Gevinstene skal kunne tas ut på flere områder, både økonomiske, sosiale og demokratiske. Bredbånd for det offentlige skal kunne frigjøre ressurser og bedre tjenestene slik at deltagelsen i demokratiske prosesser og tilgang på informasjon skal kunne forenkles og økes digitalt. Samhandling skal bli mulig også mellom geografiske adskilte enheter.

På slutten av 1990 tallet begynte begrepet «Bredbånd» å dukke opp i media, og utover 2000 tallet økte oppmerksomheten betraktelig. Norges regjering hadde ambisjoner om at de innen utgangen av 2002 skulle ha bredbånd til alle offentlige skoler, bibliotek, sykehus og kommuneadministrasjoner. Utbyggingen av bredbånd er underlagt og hører til under Samferdselsdepartementet, hvor det ble besluttet at utbyggingen skulle kunne besørges lokalt av markedet. Ved enden av 2002 innser man ikke bare at målet ikke kommer til å bli innfridd, men også at behovene har endret seg. Målet med bredbånd hadde ikke lengre kun næringspolitiske hensyn, fra nå av handlet det om offentlig infrastruktur for alle på linje med tradisjonell samferdsel. Regjeringen endret tidsfristen for måloppnåelse til 2005, og oppretter «e-Norge 2009, det digitale spranget».

Med dette som bakgrunn stiller vi oss spørsmål om hva som skjer når regjeringen delegerer oppgaver og ansvar ut til kommunene og det lokale marked. Gjennom hele tidsperioden beskrives kun overordnede mål. Disse er gjerne er vanskelig målbare når delmål ikke presenteres og ingen rapportering kreves. De satte få krav til utførelsen, men forventet effektivitet både i tid og kostnader. Videre satt de føringer for at oppgaven skulle løses av markedsaktører, og at kommunene selv måtte besørge utbyggingen og skaffe finansiering. Alt dette innenfor et område som handler om en type teknologi som er i rask og stadig endring, og som er avgjørende for fremtidig innovasjon og fremgang. De oppfordret til samarbeid

mellom kommunene, men krevde det ikke. Før vi satte i gang med denne undersøkelsen hadde vi liten kunnskap om bredbånd. Vi synes det ville være et spennende emne ettersom at digitale løsninger i høy grad påvirker dagens samfunn, og skaper endringer i måten vi lever, jobber og kommuniserer.

På grunn av oppgavens omfang har vi valgt å begrense oss til å undersøke bredbåndsatsningen i Troms. Vi vil imidlertid avslutningsvis se Troms Fylkes bredbåndsatsning i lys av andre fylker i Norge da vi synes det er interessant å finne ut hvor langt Troms har kommet med etablering og implementering sammenlignet med resten av landet.

Formålet med oppgaven er å få mere kunnskap og innsikt i prosessene som iverksettes når en idé skal bevege seg fra prat til praksis. Målgruppene for undersøkelsen er de som skal iverksette og gjennomføre ulike større prosjekter, og andre som skal studere offentlig sektor. Hensikten er å få mere forståelse for implementering av sammensatte og komplekse målsetninger.

1.1 Problemstilling

Problemstillingen vår er som følger: Hva kjennetegner bredbåndsideens «reise» fra nasjonalt til lokalt nivå, og hvordan kommer satsingen til uttrykk i praksis i Troms?

Vi har valgt tre forskningsspørsmål for å belyse problemstillingen ytterligere:

Hva var ideen, motivet og begrunnelsen for bredbåndsideen?

Hvilke prosesser ble utløst på veien fra prat til praksis? Her vil vi se på to identifiserte forløp; fra regjering til fylke, og fra fylke til kommune.

Hvilke praksiser er ideen manifestert i?

Hensikten med forskningsspørsmålene er å utdype problemstillingen slik at vi kan belyse de prosesser som ligger til grunn for etableringen av bredbåndsideen i Troms.

1.2 Oppgavens struktur

Vår oppbygning struktureres med forskningsspørsmålene som utgangspunkt. Disse vil gå som en rød tråd gjennom oppgaven. Prosessene - fra regjering til fylke og fra fylke til kommune - vil undersøkes som to forløp. Det starter i empiri kapitlet og følges opp i analysen. Vi har valgt å gjøre det slik da vi antar at ideen har fulgt to ulike løp i de to ulike prosessene. Vi starter oppgaven med empiri i kapittel 2. Dette kapitlet tar for seg ideen, de to prosessene den tok ut på veien fra prat til praksis og tilslutt beskrivelse av løsningen for Troms fylke. I kapittel 3 vil vi presentere oppgavens teoretiske forankring. Kapittel 4 beskriver metoden vi har valgt for å svare på problemstillingen. I kapittel 5 vil vi analysere de funn vi har gjort. Dette har vi organisert i de to forløpene fra forskningsspørsmålene. Siste del av kapitlet vil ta for seg siste forskningsspørsmål og belyse hva som er dagens digitale situasjon i Troms, sett i forhold til Norge som helhet. Oppgaven avsluttes med en oppsummering i eget kapittel.

2 Ideen om Bredbånd

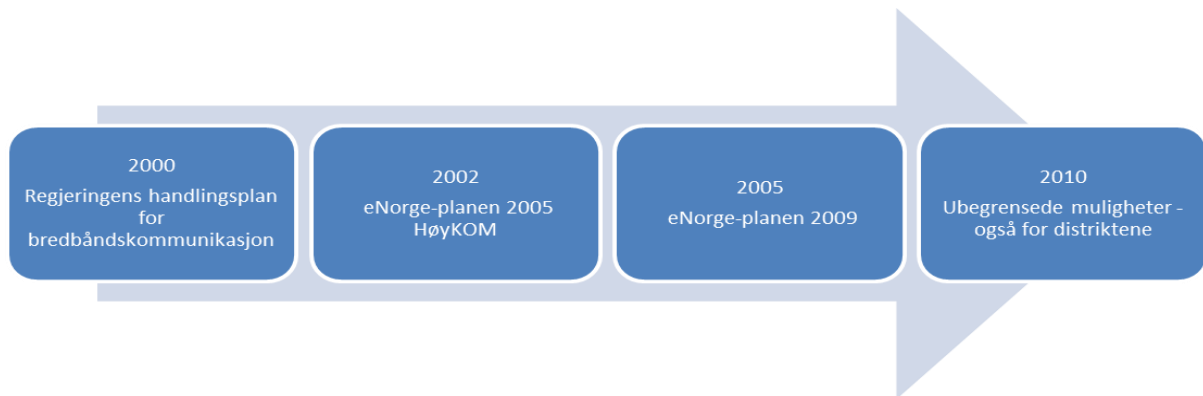
Ideen om at bredbånd skulle utbygges i alle landets kommuner ble formidlet i år 2000. I denne oppgaven skal vi undersøke hvorvidt målet er nådd. Dette kapittelets to neste deler vil ta for seg den overordnede bakgrunnen for ideen om bredbånd til alle. Vi tar utgangspunkt i forskningsspørsmålene. Hva var motivet og begrunnelsen for bredbåndsatsningen og hvilke prosesser ble utløst på veien fra prat til praksis? Vi har delt kapitelet inn i to deler, vi presenterer først prosessen hvor regjeringen presenterer ideen til fylkene. Vi vil deretter se på prosessen hvor Troms fylke mottok ideen og iverksatte implementering.

Bredbånd er betegnelsen på ulike teknologier for høyhastighets dataoverføring mellom flere maskiner eller brukere. Uttrykket «bredbånd» blir brukt både om den fysiske infrastrukturen (fiber, kabel, kobber el), tjenesteplattformene (f.eks. fast eller mobilt bredbånd) og teknologien som gjør det mulig å overføre data. Bredbånd kan være fast, trådløst og mobilt, men det er alltid snakk om høyhastighets dataoverføring. I dag kan også kabel-TV-nett brukes som bredbåndsmedium (Bredbånd 2013). I St.meld. nr. 49 (2002-2003:10) defineres bredbånd slik: *Bredbånd er toveis kommunikasjonsnett som kan overføre ulike former for data som tekst, lyd, og levende bilder og som må kunne bære nye tjenester og tillate at mange bruker nettet samtidig.*

Ideen vi undersøker er at bredbånd skal etableres i alle landets kommuner. Det kan se ut som at ideen er på reise og stammer fra eEuropa planen som utkom samme år (2000) som ideen ble beskrevet fra regjeringen. Dette vil vi se nærmere på i analysen.

2.1 Ideens reise fra regjering til fylkene

Vi finner at regjeringens mål og visjoner for bredbånd uttrykkes i all hovedsak gjennom eNorge-planene (eNorge 2005, eNorge 2009). Vi vil benytte hovedpunktene i disse for å belyse regjeringens mål for IT satsningen som bredbånd naturlig faller inn under. Vi har laget en illustrasjon som viser hoved kommunikasjonen fra regjeringen i en tidslinje.

I regjeringens handlingsplan for bredbåndskommunikasjon fra år 2000 finner vi at daværende nærings- og handelsminister Grete Knutsen uttrykker følgende overordnede mål for bredbåndssatsningen: «En grønn kunnskapsøkonomi og et informasjonssamfunn for alle» (Regjeringens handlingsplan for bredbåndskommunikasjon 2000:1). Videre sa samme dokument at regjeringens visjon er et informasjonssamfunn for alle, som skal bidra til å styrke konkurransen gjennom;

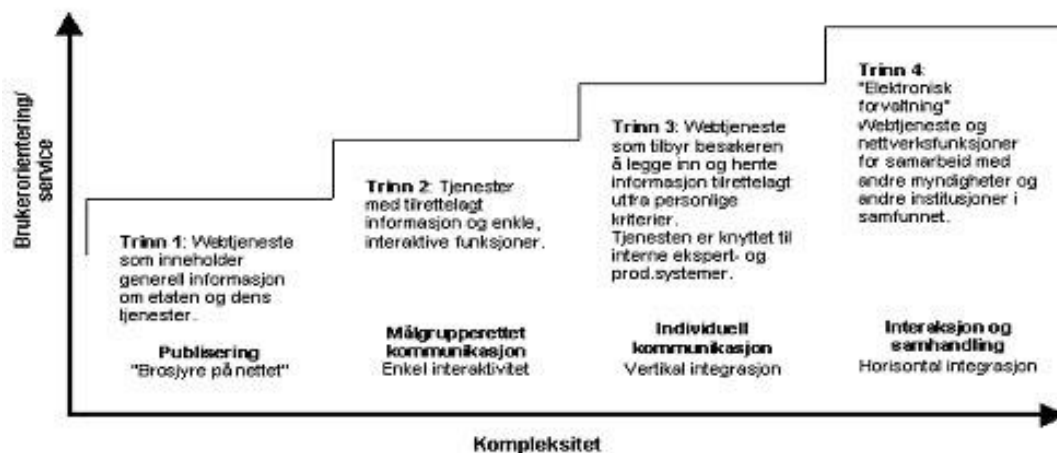
- Gode markedstilbud om tilknytning til bredbåndnett til alle grunn- og videregående skoler, folkebibliotek, sykehus og kommuneadministrasjoner innen år 2002
- Gode markedstilbud om tilknytning til bredbåndnett for alle norske husstander innen utgangen av 2004

Dette konkretiseres noe mere i eNorge-planen av 2005 som utkommer i 2002. En plan som hadde som mål å være prinsipiell og overordnet. Her finner vi at Regjeringen uttrykte følgende tre overordnede mål for IT-politikken:

- *Verdiskaping i næringslivet gjennom utvikling og bruk av informasjonsteknologi som skal bidra til verdiskaping gjennom økt innovasjon og konkurransekraft i norsk næringsliv.*
- *Effektivitet og kvalitet i offentlig sektor. Informasjonsteknologi skal brukes til å effektivisere offentlig sektor og tilby nye og bedre tjenester til brukerne.*
- *Deltakelse og identitet. Alle skal kunne utnytte informasjonsteknologiens muligheter, og IT skal bidra til å bevare og videreutvikle vår kulturarv, identitet og våre språk (eNorge-planen 2005, 2002).*

På oppdrag for Samferdselsdepartementet i desember 2002 ble det utarbeidet en rapport av ECON Senter for økonomisk analyse og Teleplan. Bakgrunnen var ønsket om en kartlegging av kostnadene knyttet til utbygging av bredbåndsnett og fremdrift i henhold til målene i utbyggingsplanen. Dette skulle også samsvare med målene i eNorge-planene. I store deler av Norge mente mange at satsningen gikk for langsomt og det spredte seg en felles oppfatning om dette (Rapport utarbeidet av ECON Senter for økonomisk analyse og Teleplan, på oppdrag av Samferdselsdepartementet 2002).

Byråkratiet og beslutningsveiene var kronglete og infrastrukturen i Norge gjorde arbeidet lite kostnadseffektivt. Econ senter sin rapport som er utarbeidet i 2002 brukte figuren tjenestetrappen for å beskrive fremdrift og utfordringer som kommunene sto overfor.

(Rapport utarbeidet av ECON Senter for økonomisk analyse og Teleplan, på oppdrag av Samferdselsdepartementet 2002:3)

I følge rapporten, Rapport utarbeidet av ECON Senter for økonomisk analyse og Teleplan (2002) hang kommunene etter med å etablere egne hjemmesider, ca. 50 av landets kommuner hadde på denne tiden ikke egen hjemmeside. Trinn 1 beskriver den vanligste formen for kommunikasjon med innbyggerne som en egen hjemmeside gir. Trinn 2 i trappen beskriver enkel interaktiv tjeneste og tilgang til søknadsskjemaer. I trinn 3 kan man gjøre oppslag i kommunale systemer og søke via elektroniske skjema. Noen kommuner har nå startet med elektronisk behandling av barnehagesøknader. Her kommuniserer man elektronisk mellom innbygger og kommunen. I trinn 4 beskrives interaksjon og samhandling mellom offentlige etater og mellom innbygger og kommune. Via kommunens hjemmeside kan man samhandle med andre offentlige institusjoner i samfunnet.

Kommunene kommuniserte i 2002 via e-post og filoverføringer, men hadde et stykke før de kunne nå opp i trinn 3 og 4 i tjenestetrappen (Rapport utarbeidet av ECON Senter for økonomisk analyse og Teleplan, på oppdrag av Samferdselsdepartementet 2002).

Når vi kommer til 2005 ble eNorge 2009 lansert. Denne planen handlet om å utnytte og realisere teknologiens muligheter (eNorge 2009 2005). De målområdene som regjeringen så for seg var:

- *Enkeltmennesket i det digitale Norge. Alle skal ha mulighet til å delta i informasjonssamfunnet. Digitale tjenester skal være tilpasset den enkeltes behov.*
- *Innovasjon og vekst i næringslivet. Utfordringen er å innovere mere og jobbe smartere*
- *En samordnet og brukertilpasset offentlig sektor. Det skal ikke være tvil om hvem offentlig sektor er til for!*

eNorge 2009 oppsummeres slik: Norges avanserte teknologibruk skal gi innbyggere og næringsliv en enklere hverdag og bidra til å fremme verdiskaping og dermed trygge velferden for nye generasjoner (eNorge 2009 2005: 38).

Vi noterer oss at norske myndigheters fokus på hvordan nettet kan bidra til å kunne bedre offentlige tjenester står i kontrast til andre land og EU som ønsker å bidra til å skape økonomisk vekst og arbeidsplasser gjennom økt bredbåndsdekning (Stortingsmelding nr. 49 2002-2003).

I slutten av tiåret dukket dugnad og arbeid utført for fellesskapet opp som en mulig vei å velge for å kunne bygge ut bredbåndsnettet. I Norge er dugnad en tradisjon for å arbeide frem utvikling av byggeprosjekter. I sin tid ble faktisk deler av det norske kobbernettet bygd og vedlikeholdt ved hjelp av dugnad. For å vurdere dugnadsverdi ble det gjort undersøkelser som avdekket behov, mulige aktører og leverandører, utnyttelse av eksisterende nett samt kostnader (Ubegrensede muligheter – også for distriktene 2010).

Resultatet av disse ble brukt til for å beskrive bredbåndsutbyggingen i en rapport hvor de mente at det ville være fornuftig å splitte opp nettutbygging i fem deler.

- Kjernenettet, dette omtales ofte som nettet mellom byer/tettsteder.
- Distribusjonsnettet, som er nettet som kobler kjernenettet til operatørens fibernoder.
- Aksessnett, eller nettet mellom fibernode og sluttkunde.
- Hver fibernode kan ha flere tusen kunder eller aksesstilkoplinger. I aksessnettet er det vanlig å skille mellom nettet fra fibernode til tomtegrense og nettet fra tomtegrense til kundeterminalen (“CPE”) i kundens bolig.
- Det er vanlig at nettutbygger inngår en avtale med en entreprenør som står ansvarlig for framføring av fiber i de ulike nettene. Etter at nett og noder er etablert, kan kundeutstyr installeres.

Støttefunksjoner kom i tillegg til selve utbyggingen, som planlegging, tekniske vurderinger og rettigheter. Andre typiske støttefunksjoner kan være finansiering, lønnsomhetsvurdering og avtaleinngåelser med kundebase.

Samferdselsdepartementet besluttet altså at utbyggingen av bredbånd skulle skje lokalt i markedene og ikke som en sentralt planlagt utbygging. Regjeringen stod bak og holdt fast ved sitt hovedsyn om at utbyggingen skal forestås av markedene. Det ble også besluttet å gi tilskudd over statsbudsjettet til etablering av bredbåndutbygging.

2.1.1 Støtte til finansiering

Vi skal ta et lite steg tilbake til 2002. Som nevnt innledningsvis ønsket regjeringen i utgangspunktet at utbyggingen skulle skje med private aktører, og finansieres lokalt. Etter to år så de at utbyggingen gikk for sakte, og at deler av årsaken kunne være finansieringen.

I regi av forskningsrådet etablerte de HøyKOM-programmet i 2002. Programmet var et uavhengig faglig råd for fordeling av offentlige midler. De prosjektene som ble vurdert som de beste, og samtidig hadde de den nødvendige fleksibiliteten som skulle til for å tilpasse seg utviklingen og de skiftende politiske prioriteringer, skulle prioriteres. Programmet løp over en treårsperiode fra 2002- 2004.

Utbyggingen av bredbånd gikk i forskjellig tempo i de forskjellige fylkeskommuner i Norge utover tiåret som fulgte. Anbefalingen var å bygge videre på fylkeskommunenes erfaringer med å gjøre regionale vurderinger av distriktenes behov og løsninger. Dett skulle gi gevinster gjennom samarbeid mellom kommunene for etablering av bredbånd.

Oppsummert har dette kapitlet har tatt for seg ideens reise fra regjeringen og ut til fylkene i Norge. Vi har sett at veien har vært lang, men regjeringen har hele tiden holdt fokus. De har justert budskapet gjennom de ulike eNorge planene og veilederne og konkretisert det stadig mere for å tydeliggjøre viktigheten av oppdraget samt målet for dette. Samtidig har de hele tiden tilpasset seg den stadig akselererende utviklingen. Det er hva vi leser ut av eNorge-planenes innhold. Underveis har de åpnet for finansielle støtteordninger og etablert rapporteringsordninger som skal bidra til å holde oversikt over fremdrift. I neste kapittel vil vi se nærmere på neste del av prosessen hvor Fylkeskommunen i Troms mottok ideen og oversatte denne til lokale forhold.

2.2 Ideen tas opp hos Troms Fylkeskommune og etableres i kommunene

Troms er det midterste av tre fylker i Nord-Norge og ligger på 68°-70° Nord. Fylket preges av mangfold. Her finnes et rikt og variert dyre- og friluftsliv, og samtidig et moderne by- og kulturliv. Troms strekker seg over et areal på 26 000 km², fylket har et innbyggertall på ca.162 050 (Tromsfylke pr. 1. januar 2014).

Fylket består av 24 kommuner som strekker seg fra Bardu i sør til Karlsøy i nord. Troms er et fylke med kontraster, lys-mørke, kulde-varme, mørketid med nordlys og sommer med lange lyse netter og midnattssol. Fylket er plassert strategisk med tanke på handel, kommunikasjon og samferdsel både langs land- og sjøveien. Det grenser både mot Sverige og Finland og i Troms møtes både norsk, samisk og kvensk kultur. Troms fylke ser det som sin oppgave å være pådriver for å styrke regionen gjennom samarbeid med fylkets kommuner, sametinget, statlige regionale enheter, FoU-miljøer, næringslivet, utdannings- og arbeidslivsorganisasjoner.

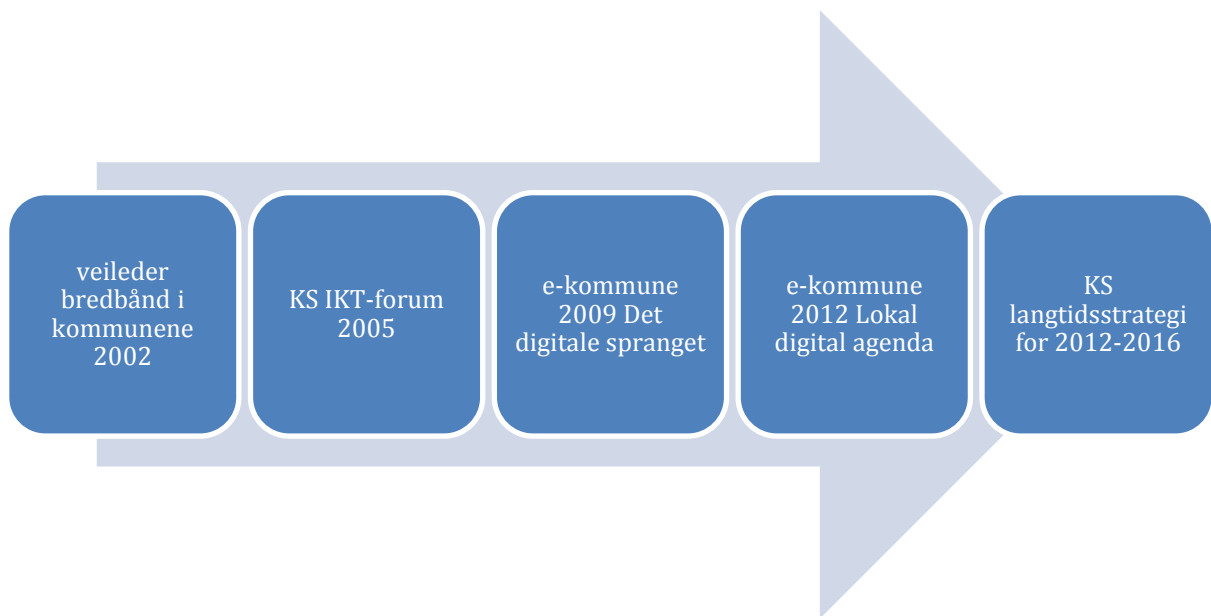
Ideen om bredbånd kan oversettes og implementeres på et slik måte at det fremmer lokalt samarbeid. Dette ønsker Troms fylke å utnytte og dermed kunne utvikle de regionale og de lokale særtrekk, fortrinn, kunnskaper og initiativ som igjen kan være med å styrke regionen.(Tromsfylke 2010). I publikasjonen «lokal vekstkraft og fremtidstro-Om distrikts- og regionalpolitikken» er det definert ansvar og forpliktelser for hvilken rolle Fylkeskommunene har som samarbeids- og handlingspartnere for regional utvikling (Stortingsmelding nr.25 2008-2009).

Løsningen som Troms Fylkeskommune vedtok i bredbåndsutbyggingen baserte seg på dialog mellom fylkets kommuner, de dannet regionale råd i lag med fylkestinget i Troms. I rapporten Kompetansesamfunnet Troms – Fylkesplan 2004-2007 legges det til rette for inkludering, bærekraftig utvikling, regionalbosetting og næringsutvikling samt tjenesteyting (Kompetansesamfunnet Troms – Fylkesplan 2004-2007 2003).

Etablering av Bredbåndsfylket Troms (Heretter BBFT) som et offentlig eid aksjeselskap ble dermed til som et resultat av et interkommunalt samarbeid på drift av felles infrastruktur mellom alle kommunene i Troms. Troms Fylkes kommune og alle de 24 kommunene i Troms gikk inn som eiere. Samarbeidet skulle dekke regjeringens målsettinger og BBFT skulle gjennomføre utbyggingen av bredbånds-nett og infrastruktur i Troms samt drifte bredbåndstjenestene for kommunene i fylket (Troms Fylkeskommune 2003) Forutsetningen for at næringsliv, offentlige institusjoner og husholdninger i Norge skulle få et tilbud av bredbåndstjenester var at en kostnadseffektiv, samfunnsmessig og miljømessig utbygging av fremføringsveier for bredbånd skulle etableres (eNorge 2009 2005). Vi vil komme nærmere inn på BBFT senere i dette kapitlet.

Samferdselsdepartementet så for seg at effektiv bruk av IKT skulle kunne bidra til å frigjøre ressurser i tjenesteytende virksomhet ved å erstatte manuelle prosesser og rutiner. Kommunenes sentralforbund (KS) fulgte opp eNorge-planen og moderniseringsdepartementet var opptatt av å sikre at innbyggerne skulle få de beste tjenestene. Regjeringen og datatilsynet informerte om sikkerhet samtidig som de ga konkrete råd om samarbeid, mulige roller og måter å samarbeide på. Troms Fylkes kommune ønsket å fremstå som fremtidsrettet og moderne og gjennom årsrapportene viste de en klar vilje til å ta grep for utvikling og ønske om å skape sterke og levedyktige samfunn gjennom å inkludere kommunene.

Dette var en introduksjon til hvordan ideen ble konkretisert i Troms fylke gjennom opprettelsen av BBFT. Videre i dette kapitlet vil vi se nærmere på prosessene omkring implementeringen av ideen om bredbånd ute i kommunene. Vi har laget en figur som illustrerer prosessen over om lag 10 år.

I 2002 kommer det en veileder fra samferdselsdepartementet som skal bidra til konkrete råd til kommunene slik at tilrettelegging for planlegging og tilpasning for bredbåndsutbygging og infrastruktur knyttet til dette (Hva er bredbånd, hvorfor er det nyttig og hvordan skal det brukes 2002).

IKT-forum dannet i 2005 en interessegruppe bestående av kommunenes sentralforbund, hvor det ble opprettet en kunnskapsportal: www.ksikt-forum.no. Denne ble opprettet for å bidra til kompetanseutveksling, informasjonsdeling og erfaringsutveksling i IKT-området innenfor kommunene. I tillegg etablerte KS et råd som skulle arbeide med utvikling av standarder. Standardiseringsrådet skulle også etablere kravspesifikasjoner og felles løsninger knyttet til arkiv og dokumenthåndtering for kommunesektoren. I 2005 starter arbeidet med prosjektet eKommune 2009, det digitale spranget.

eKommune 2012 er en oppfølger av den samme strategien og skal gjelde for perioden 2008-2012. KS langtidsstrategi ble påbegynt i 2010 og er ment å fortsette oppfølgingen av eKommune 2012 som gjelder for perioden 2012-2016 (Digitaliseringsstrategi 2013-2016 2012).

KOMMIT ble opprettet i 2012 av KS. KOMMIT erstattet IKT-forum som støtte og samarbeidsorgan for kommunene i IKT arbeidet. Programmets varighet er planlagt ut 2016. Det ble laget en «gevinstkokebok» som skal gi råd og veiledning til kommunene om hvordan hente ut gevinster ved bruk av IKT samt gjennom å strukturere rutiner (Digitaliseringsstrategi 2013-2016 2012).

2.2.1 Fylkeskommunen etablerer Bredebåndsfylket Troms (BBFT)

Samferdselsdepartementet besluttet altså at utbyggingen av bredebånd skulle løses på Fylkeskommunalt plan. I Troms Fylke fant man ikke kommersielle leverandører som var villige til å ta ansvar for hele fylket. Dermed måtte plan og næringsetaten i fylkeskommunene finne en alternativ modell. De enkelte kommunene ble invitert med på laget og gjennom våren 2003 etablerte de et forum for å spesifisere krav og funksjoner for en fylkesomfattende løsning. Valget falt på fiber, og i november samme år ble Bredebåndsfylket Troms AS etablert. (Troms Fylkeskommune Årsrapport 2004)

Bredebånd og elektronisk kommunikasjon var allerede tidlig på 2000 tallet en av de viktigste faktorene for å utvikle en fremtidsrettet og attraktiv region – det var naturlig å tenke fremover ved å kunne etablere allianser som var i stand til å påta seg en slik stor utbygging. Det lå an for at utbyggingen ville kunne koste i overkant av 140 millioner kroner eksklusive finansielle kostnader i ett tidsperspektiv fram til 2006 (Troms Fylkeskommune årsrapport 2004).

Midlene for bredebåndsutbygging har vært basert på tildelinger over statsbudsjettet gjennom offentlig tilskudd øremerket utbygging av bredebånd. Postene hvor man finner disse midlene og prosjektet ligger i statsbudsjettet og i fylkesplanen under kapittel 551 post 61. I Troms er bredebåndsutbyggingen en av de største regionale satsinger noensinne i hele fylket. Satsingen ble sett på som en stor mulighet for Troms som var blitt hengende etter i bredebåndsutviklingen, både nasjonalt og internasjonalt (Regionalt utviklingsprogram for Troms 2010).

Bredebåndsfylket Troms ble, som tidligere nevnt, etablert i 2003 og er eiet av Fylkeskommunen (80 %) og 24 av kommunene i Troms (20 %). Våren 2004 ble det formalisert som et AS. Visjonen er at de skal være først og fremst innen bredebånd. Deres fremste målsetting er at de skal være det offentliges redskap for å bli best på bredebånd i Norge innen 2015. Vedlagt er resultat og balanseregnskap for Bredebåndsfylket Troms AS for de siste tre år. Nøkkeltallene gir ett bilde på ett selskap med store investeringer som omsetter for rundt 30 mill. i året og som er solid. På sin nettside (bredebandsfylket.no) skriver de følgende: *Bredebåndsutbyggingen skal gi næringslivet bedre infrastruktur, det offentlige en plattform for fornying og husstander aksess til nye tjenester. Det nye nettet skal også være en plattform for forskning og utvikling.* Videre presenterer de sine fire forretningsområder;

- *Utleie og salg av fiberkapasitet til eierne*
- *Kompetanse og prosjektledelse på utbygging og drift av fiber- og høykapasitetsnett*
- *Tilrettelegging for innkjøpsamarbeid, som gir tilgang til Helsenett, BBS, telefonitjenester og andre bredbåndstjenester*
- *Gjennom nyskappingsnettet, Elab gir vi fri tilgang til ekstrem båndbredde for forskning og utvikling i Troms*

2.2.2 Kommunenes felles mål og visjoner for bredbånd i Troms

I 2002 kom en veileder for kommunene som hadde tittelen: «Hva er bredbånd, hvorfor er det nyttig og hvordan kan det brukes?» Veilederen ble laget som et samarbeid mellom nærings- og handelsdepartementet Miljøverndepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Samferdselsdepartementet, Kommunenes Sentralforbund og HØYKOM. Dette var en konkret oppfølging av rapporten fra Samferdselsdepartementet høsten 2001 som hadde tittelen: «Fremføringsveier for telenett – den som ikke graver en grøft for andre, faller selv deri...»

Hovedkonklusjonen i rapporten var å få til kostnadseffektiv tilgang til framføringsveier for bredbånd, og at dette måtte være en forutsetning for å få et tilbud av bredbåndstjenester til næringsliv, offentlige institusjoner og husholdninger i Norge. (Hva er bredbånd, hvorfor er det nyttig og hvordan kan det brukes? 2002). Utbyggingen av framføringsveier kan ikke sies å ha vært samfunnsøkonomisk ei heller miljømessig optimal. Det er derfor en viktig forutsetning at man har en velfungerende infrastruktur med nok bredbåndskapasitet for å realisere viktige samfunnspolitiske mål for; næringsutvikling, vekst, utjevning av levevilkår mellom ulike grupper og ulike deler av landet, helse, utdanning, kultur og forvaltning.

KS utviklet i 2005 et strategidokument som gir råd om viktige kommunale satsingsområder. (KS ekommune 2012 – Lokal digital agenda 2005). eKommune sin visjon er at Norske kommuner og fylkeskommuner skal være blant de fremste i verden på å ha elektronisk dialog mot innbyggerne, digitale tjenester og en effektiv e-forvaltning. Denne ambisjonen sier noe om bruk av IKT for å effektivisere og utvikle kvalitativt gode tjenester for kommune og fylkeskommune. KS ser for seg at Informasjons- og kommunikasjonsteknologien framstår som et av de viktigste virkemidlene for modernisering og omstilling i offentlig sektor. I neste

omgang kan effektiv bruk av IKT i stor grad erstatte manuelle prosesser, rutiner og kunne bidra til å frigjøre ressurser til direkte tjenesteytende virksomhet.

I fylkesplanen for i Troms 2004-2007, kompetansesamfunnet Troms ser vi at målsettingen er en satsing på å styrke samarbeidet mellom kommunene, fylkeskommunen, næringslivet i fylket, FoU-miljøet og statlige institusjoner. Troms fylkeskommune skulle være pådriver for å styrke bredbåndsatsingen gjennom å styrke fylkets bredbåndsfond; forankre utbyggingen av stamnett til alle kommunene i fylket, fremme nettbaserte løsninger, legge til rette for effektivisering og fornying både for offentlig og privat sektor samt videreføre samarbeidet med FoU og statlige institusjoner.

Prosessen i Troms fylke akselererte med etableringen av BBFT i 2003. Det tok kun 6 år før alle kommunene i Troms var tilknyttet bredbåndet med minimum ett offentlig bygg. Kommunene oversatte ideen til lokal kontekst gjennom eKommune-planene og ulike veiledere, godt støttet av en Fylkeskommune som tok ansvar, og BBFT som profesjonell partner. Men hvordan skal så bredbånd kunne brukes der ute i kommunene i Troms? Vi vil videre se på noen av anvendelsesmulighetene for bredbånd.

2.3 Fremtidige anvendelsesmuligheter for bredbånd

Som tidligere nevnt går utviklingen av IKT raskt, og allerede i oppstarten så de for seg noen mulige fremtids scenarier som bredbånd kunne bidra til. I 2001 ble det skrevet en NoU rapport som så for seg følgende mulige anvendelsesområder for IKT i en digitalisert verden:

- Handel på internett
- Digitaliserte bank og betalingstjenester
- Hjelpetjenester på nettet, søkemotorer
- Daglig bruk av mobiltelefon med grensesnitt som gir hjelpetjenester av ulik art
- Kommunikasjon via digitale tjenester som mobilnett, bilde/videotjenester, snakketjenester på internett.
- Kultur og underholdning via digitalt TV. Billettkjøp til fysiske forestillinger via nett
- Digitale billetter

- Undervisningstjenester der en kan følge undervisning på nett og få programvare som gjør at en kan holde kontakt med medstudenter via digitale tjenester
- Offentlige tjenester på nett med eget passord som ivaretar sikkerheten
- Deltagelse i lokaldemokratiet via IKT tjenester
- Digitale lokaliseringstjenester som GPS på mobil, kart og stedsinformasjon på bussen, eller tjenester som viser om det er kjente i nærheten av der en selv er.

Videre tar rapporten for seg grunnleggende prinsipper for utvikling av denne teknologien slik at en sikrer at den skal kunne ivareta alle brukergrupper, også eldre og funksjonshemmede (Nou 22 2001). De beskriver i 2001 en fremtid med elektroniske hjelpemidler og tjenester som ikke var tilgjengelig på den tiden, altså var de kun ideer og framtidstanker.

Utenfor kysten av Nord-Norge er det økt aktivitet i petroleumsnæringen og Troms fylke ønsker å styrke samarbeidet med nasjonale og internasjonale aktører med kunnskap og kompetanse. Ved å kjenne aktørene, de polare forhold og havområdene i nord ønsker fylket å styrke miljø sikkerheten, samt overvåke ressursutnyttelsen. Troms fylke ønsker å fremme verdiskapningen i Troms basert på fylkets naturressurser gjennom å fremme attraktiviteten for bosetting og utvikling.

Det ble sagt at elementene, som består av- stamnett og aksessnett av høy standard, kan legge grunnlaget for fokus på fremtidig innhold og anvendelse gjennom å utvikle kompetanse som i sin tur genererer utvikling og mulighet for intensiv utnyttelse av det potensialet som vil ligge i det nye nettet (Troms fylkeskommunes årsrapport 2003). Dermed hadde satsingen et fokus som både handlet om fysisk infrastruktur og nye mulige anvendelser. Ikke minst anvendelser som ville gi fylket, kommunen og næringslivet nye konkurransefortrinn. Tilbake i Tromsø ved millenniumskiftet var Universitetet, fiskerinæringen og telemedisin en pådriver for å ferdigstille elektroniske løsninger. Geodata, romforskning, kartverk og satellitt utbyggingen ble utbygd i samarbeid med statlige etater. Det er også viktig å understreke at anvendelser er nært knyttet til kunnskap. Bred digital kompetanse handler om alle uttrykkene i det digitale liv. Man må ha kunnskap om de konsekvenser som påvirker de vanligste forretningsprosessene. Rikets sikkerhet, kartlegging av sjøkart, landskapskart, geologi, satellitt koordinater; Norge er med å utvikle ISO standarder på verdensbasis og har en fremtredende rolle.

2.4 Anvendelser av bredbånd i praksis

I løpet av få år har man bygd ut det som kalles bredbåndstamme i Troms. Det er et supernett med nærmest uendelig kapasitet. Dette nettet har sikker linje inn til og mellom fylkeskommunale lokaler, kommunehus, helse og skoler i fylket. Utbyggingen har kostet 250 millioner kroner og er løst 100 % lokalt i fylket (Bredbåndsfylket Troms).

Vi ser flere aktive kommuner i stammen i aksessnettene som har vokst seg fram og de tar aktivt i bruk nettet, f.eks. i Dyrøy, på Senja eller i Nord-Troms. Utbyggingen har gitt det offentlige og næringslivet i disse kommunene en helt ny tilgang til det moderne samfunn og en mulighet for å kunne være stedsuavhengig.

I Troms er det stor variasjon mellom kommunene i innbyggertall, næringsliv og hvor langt de har kommet i utbygging av bredbånd samt hvilken dekning og utbredelse de har. Det finnes trolig flere årsaker til forskjellene som eksempelvis topografi og operatørstruktur. Hvem som er innbyggere, skoledekning og elever, økonomisk situasjon og størrelsen på arbeidsmarked og tilflytting kan også være en årsak til ulike behov, anvendelse og praksis. Dermed blir spørsmålet om mest hensiktsmessig utbygging av bredbånd i den enkelte kommune unikt.

I analysen vil vi komme tilbake til anvendelser av bredbånd, og se om vi finner praksiser som ideen er manifestert i.

2.5 Oppsummering

Før vi fortsetter med teoridelen av oppgaven ønsker vi å oppsummere dette kapittelet. Vi startet med selve ideen om bredbånd og beskrev kort hva bredbånd er. Gjennom beskrivelsen av veien fra prat til praksis startet vi også på en tilnærming til hva motivet og begrunnelsene var. Ideen ble språk satt i regjeringen og kommunisert ut til fylkene gjennom offentlige kanaler. Overordnede målsetninger og begrunnelser ble beskrevet i veiledere, stortingsmeldinger og eNorge-planer. Utover tiåret ble kommunikasjonen justert uten at det overordnede budskapet ble endret. Ideen er fortsatt bredbånd til alle. Imidlertid oppretter staten en tilskuddsordning slik at målet skal kunne nåes, og de starter rapporteringer gjennom HøyKOM programmet slik at de bedre skal kunne følge utviklingen. Dette var første prosess som ideen tok på veien fra prat til praksis. Neste løp var veien fra Fylkeskommunen i Troms og ut til kommunene. Troms så på ideen som en mulighet til verdiskapning og attraktivitet og etablerte raskt BBFT. KS fulgte opp med veiledere, eKommune, en kunnskapsportal for IKT i kommunene og en gevinstkokebok som skulle hjelpe kommunene til å skape suksess gjennom satsning på IKT. Videre har vi beskrevet Bredbåndsfylket Troms AS, og vi har sett på kommunene i Troms sine felles mål for IKT. Avslutningsvis har vi sett overordnet på hvilke typiske anvendelsesmuligheter som fantes for bredbånd og IKT løsninger på ideens avreisetidspunkt.

I analysen vil vi komme tilbake til empirien, og undersøke den i lys av vår teoretiske forankring.

3 Teoretisk referanseramme

Utviklingen av IKT i samfunnet og arbeidslivet har ført til fundamentale endringer i måten vi jobber, sosialiserer, lærer og lever. Endringene er stadige det handler om å henge med, utvikle, effektivisere, strukturere og kunne tilpasse seg de nye organisatoriske oppskriftene. Den som i dag ikke har tilgjengelig moderne digitalt verktøy vil sannsynligvis ha mindre informasjon og færre muligheter. Konkurransen er stadig voksende og stadig mere internasjonalsert. Dermed vil det være en konstant tilstrømning av ideer som enten skal endre på etablerte praksiser eller tilføye noe helt nytt (Røvik 1998). Teori er klassifisering av virkeligheten, og kan være et sett av logisk sammenhenger, sammenhengende begreper og generelle påstander. Den tar sikte på å forklare, den kan forutsi bestemte fenomener og sammenhenger. Teori er et forenklet bilde av virkeligheten og kan være utformet slik at den kan danne utgangspunkt for empiriske undersøkelser. Bruk av teori sammen med empiri kan kanskje kunne forklare og forutsi atferd og sammenhenger ved individer, grupper og prosesser (Bakka mfl. 2004). Røvik (2007) sine teorier omhandler hvordan ideer som tas fra ide til praksis utsettes for tolkning og oversetting underveis i implementeringen. Videre omhandler hans teorier de utfordringer som kan oppstå når en ide skal overføres fra en kontekst til en annen. Studien vår bygger på Røviks teori om oversetting av ideer til praksiser (Røvik 1998, 2007), og hans teorier om de utfordringer disse kan stå ovenfor når de skal implementeres.

3.1 Ideer på reise

Før et forslag blir uttrykt må noen ha en idé. En idé kan være knyttet til løsning på en krise, være i samsvar med en trend, en mote eller komme etter press fra myndighetene (Czarniawska og Joerges 1996). Det kan være vanskelig å spore opp den nøyaktige opprinnelsen til en idé, da det kan være mange oppfatninger om hvordan ideen oppsto. Når ideen er uttrykket ovenfor andre vil den «leve sitt eget liv». Røvik (1998) sier at ideer på reise er å betrakte som en immateriell gjenstand som er lite håndgripelig og fysisk i sin form. Den er som en oppskrift, i egenskap av at den fenger noe eller noen. Man kan beskrive en ide som et konsept eller et verktøy for en organisasjon som kan brukes til styring, korrigering eller sikring. Den kan ha form som tekst og tale, kan reise over hav og mellom verdensdeler gjerne med fly eller i form av mail/faks, fort og fritt for friksjoner. I moderne organisasjoner har man blitt vant til at slike oppskrifter endrer seg raskt og at det kontinuerlig kommer i bølger eller strømmer av oppskrifter. De institusjonaliserte oppskriftene blir oppfattet av mange som den riktige måten å arbeide på. Kvalitetsstyring og kvalitetssikring kan være eksempler på slike oppskrifter. Ideer kan reise i tid og i rom og spredningen kan ha ett dynamisk forløp. Ideen kan formes videre av mottakerne som byggesteiner eller elementer og påvirke hvordan en aktivitet eller en enhet i en organisasjon utformes (Røvik 1998).

En organisasjon kan både ha konkurrerende og sammenfallende oppskrifter for hvordan organiseringen best bør være. Oppskrifters immaterielle form gjør også at de kan manipuleres og formes samt gi muligheter for endringer i både språk og innhold. Slingringsmonnet for tolkninger begrenser seg dersom oppskriften er av teknisk art med beskrivelse eller en rutine for hvordan den bør utføres. De fleste oppskrifter er av generell karakter de må tolkes og tydeliggjøres slik at de passer inn i den enkelte organisasjon som de skal tilpasses til. Institusjonaliserte oppskrifter har gjerne en begrenset tidsperiode for varighet. De er populære forbilder og blir spredd i organisasjonen for så å tape interesse/oppmerksomhet. Etterhvert kan man ofte se en tilbakegang i populariteten. Ser man oppskrifter i ett større tidsperspektiv kan man kjenne igjen ideer som har fått en ny språkdrakt og oppstår som en ny måte å utvikle, effektivisere og organisere på. Dette kan gi rikelige muligheter for tolkninger og omforminger underveis på sin reise i organisasjonen (Røvik 1998).

Ansatte i moderne organisasjoner har måttet venne seg til kontinuerlig høy reformaktivitet som følge av at stadig nye strømmer av populære oppskrifter treffer organisasjonen og søkes tilpasset, skriver Røvik (1998:11). Populære oppskrifter blir beskrevet som ideer for hvordan man bør utforme strukturer i en organisasjon (Røvik 1998:13).

Man kan stille spørsmål om hvordan og hvorfor ideene oppstår og hva som kjennetegner oppskrifter som blir populære og som får stor utbredelse. Reisen ideen gjør, eller spredningen av ideen, har en omfattende teori. I denne oppgaven vil vi undersøke reisen som ideen tok fra prat til praksis. Vi vil bruke teorier om oversettelse og implementering for å belyse vår problemstilling.

3.2 Fra ide til praksis

I følge Røvik (1998) skjer det prosesser dels utenfor og dels innenfor rammen av en organisasjon når man skal følge en utvikling fra ide gjennom reisen og inn i organisasjonen. Fra man blir oppmerksom eller begeistret gjør man noen valg, man adopterer og omsetter eller bearbejder oppskriften for å oppnå ønsket effekt på organisasjonen. Adoptering omfatter en tidsreise fra utsiden og inn gjennom komplekse prosesser som kan være sammensatte, vare over tid og påvirke flere prosesser i organisasjonen. Røvik stiller tre spørsmål omkring hva adoptering gjør med organisasjonen og ideen. Det første er hvorfor og når man blir motivert av frivillige ideer som er på reise? I vår oppgave legger regjeringen ut føringer om bredbånd men det er samtidig en frivillighet i forhold til fremgangsmåte og en noe åpen tidsramme. Vi vil se om vi kan finne indikasjoner på om dette har påvirket utbyggingen av bredbånd i Troms. Det andre spørsmålet som Røvik stiller er om hva som skjer med oppskriften når den blir adoptert i en organisasjon. Dette kommer vi tilbake til i teorien om oversetting, og vi vil i analysen vurdere om oppskriften har endret seg på noen måte underveis. Det siste spørsmålet omhandler hva som skjer med organisasjonen. Altså hvilke effekter adoptering av en ide har hatt på organisasjonen den oversettes inn i. Det kan være vanskelig å finne direkte årsak/virknings forhold, men vi skal i analysen se nærmere på praksiser som kan være endret som følge av bredbånd.

Når regjeringens strategi er at vi skal være en innovasjonsnasjon hva gjelder ny teknologi og bruken av denne, handler ikke ideen kun om den fysiske delen av prosjektet, nemlig selve bredbåndskabelen, men også om at praksis for selve arbeidet ute i kommunene skal endre seg. I denne oppgaven vil vi ikke presentere data om endring av praksis, men se på omforming og oversetting av oppskrifter og deres påvirkning av ideen. Videre skal vi se på praksiser som har endret seg over tid.

3.2.1 Oversettingsteori

Gjennom oversetting eller adoptering av organisasjonsideer skjer det en omforming, en bearbeiding og kanskje endring, ikke bare med organisasjonen, men også med selve ideen. Årsaken til dette kan være sammensatt ved at man underveis vil gjøre mere eller mindre rasjonelle beslutninger og tilpasninger gjennom adopteringen. Latour (1986) beskriver en abstrakt teori om at aktørene gir energi til idespredning. Dette kan utnyttes i tid/rom ved at ideen blir tatt i bruk litt etter litt. Den bearbeides og tilpasses til sitt bruk i organisasjonen (Røvik 1998). Man prøver å oversette ideen rasjonelt for å kunne imøtekomme økonomiske, strategiske og eksisterende strukturer, rutiner og prosedyrer (Christensen 2009).

Når ideen så skal oversettes inn i en kontekst, må oversetteren tolke ideen inn i den lokale kontekstens tid og rom gjennom innskrivingsregler. Teorien omhandler videre oversettelsesregler som tar for seg hva som skjer med innholdet i ideene når man vil overføre dem mellom ulike organisatoriske kontekster.

Oversettelsesteori handler overordnet sett om spredning og mottak av ideer. Mye av teorien om oversettelse av institusjonelle standarder handler om ideer som reiser rundt i verden, at de adopteres i flere og ulike organisasjoner mer eller mindre samtidig (Røvik 1998) men likevel ender med at den original ideen ikke tar samme form i alle organisasjoner, da den oversettes av en mottaker. Oversettelses teori omhandler blant annet hva organisasjoner gjør med populære organisasjonsideer som skal innføres. Den går ut på at ideer og oppskrifter hele tiden bearbeides og endres av aktører som mottar dem (Røvik 2007:39). Dette støttes av Sahlin-Andersson (1996) som sier at individuelle organisasjoner er ikke bare er passive og adopterer trender, men at de omformer og oversetter. Både de som sprer ideen og brukere av den er alle med på å bidra til at ideen oversettes på ulike måter, og dermed kan muteres. Noen

ideer kan gi løsning på problemer. Andre avtar i betydning av ulike grunner og forsvinner. Organisasjoner bruker gjerne løsninger som bygger på likt ideal og dette kan føre til at de etter hvert ligner hverandre. Imidlertid viser studier at de samme ideer kan gi ulik praksis når ideen omsettes til handling av lokale aktører (Lindberg og Erlingsdottir 2005).

Imitasjon er en teknikk å oversette på, altså at man imiterer hverandres praksiser. Når man imiterer oppstår gjerne lokale omforminger og oversettelinger til lokal praksis. Dette gjør at endringen av oppskriften kan føre til ulikhet og variasjoner blant organisasjoner i stedet for likhet. Endringer kan dermed føre til heterogenitet, og ikke homogenitet (Czarniawska og Sevón 1996: 3-5). Et viktig år for oversettelsesteori er 1996 hvor antologien ”Translating Organizational Change” lanserer flere varianter av oversettelsesteori. Denne antologien vektlegger det unike ved en kultur og et språk, dermed er også tenkning og ideproduksjon ulikt i forskjellige organisasjoner og kulturer. Ved dette synet er organisasjoner unike. Det finnes i antologien, og senere produksjoner, flere tilnærminger til oversettelsesteori, men i denne studien ønsker vi i hovedsak å bruke Røvik 1998 og 2007.

Røvik (1998) sier at før organisasjoner adopterer et konsept må det tolkes, tydeliggjøres, tilpasses og nedfelles i nye rutiner slik at det tas i bruk. Innføringsfasen er spennende og kritisk da den avdekker hvordan en organisasjon faktisk takler globalisering og endring (Røvik 1998).

Oversettelsesteori kan dermed benyttes for å belyse de lokale tolkningene som gjøres under prosessens gang, slik vi vil forsøke å gjøre for de to prosesser ideen om bredbånd gjennomgikk på veien fra prat til praksis.

To prosesser som skal undersøkes;

Ideen om Bredbånd ut til alle landets kommuner følger to prosesser, først overføringen av ideen fra regjering til fylkene. Deretter følger prosessen med å implementere ideen fra fylkesnivå og over til de enkelte kommunene. For å belyse dette vil vi bruke Røvik (2007) sine teorier om dekontekstualisering og kontekstualisering. Målet med dette er å se på hvilke muligheter og begrensninger som ligger i dette å oversette en ide fra en kontekst til en annen.

3.2.2 Dekontekstualisering

Oversettbarhet, eller dekontekstualisering som Røvik (2007) omtaler det som, handler om de muligheter og begrensninger som er knyttet til å oversette en praksis ut fra en idemessig representasjon uten å utelate vesentlige elementer ved ideen. Regjeringen må å formidle ideen på skal altså ivareta ideens kjerne når den kommuniseres ut.

Oversettbarheten avhenger blant annet av praksisens eksplisitet. Altså i hvilken grad praksisen er språkliggjort, synliggjort og kommuniserbar. Grad av konseptualisering vil kunne påvirke oversettbarheten (Røvik 2007). IT teknologi er et område med store krav til faglig kunnskap og forståelse. Dette kan gi fallgruver i forhold til forståelsen for oppdraget hos de instanser som skulle ta beslutningene og føre ideen videre ut i kommunene.

Ideens kompleksitet omfatter to aspekter ved en praksis, nemlig hvor tydelig en kan identifisere årsak/virkningsforhold samt hvilket forhold mellom kompleks teknologi og mennesker som skal til for å utføre praksisen. Sammenhengen mellom en praksis kompleksitet og dens oversettbarhet kan handle om at det kan være vanskelig for oversettelsen å få tilstrekkelig oversikt over en kompleks praksis, og selv om den får god oversikt kan en kompleks praksis være vanskelig å beskrive. Innvevdhet handler om hvordan praksisen som skal oversettes er forankret i sin interne eller eksterne kontekst. Jo mere innvevd den er i sin kontekst, jo vanskeligere er den å oversette til andre kontekster (Røvik 2007).

I motsetning til språkoversetting foregår dekontekstualisering og kontekstualisering ofte relativt frikoblet fra hverandre i tid og rom, adskillig mindre koordinert. Ideer og praksiser kan bli hentet ut av sin kontekst uten at det nødvendigvis er helt klart hvor de skal overføres til (Røvik 2007).

Røvik nevner to ulike strategier for dekontekstualisering – uthenting eller utbringing, som skiller seg hva hverandre både i forhold til hvem som er oversetter, og hvilke regler de oversetter etter (Røvik 2007). Uthenting baserer seg på benchmarking eller beste praksis, mens utbringing handler om at en som kjenner praksisen godt formidler denne utenfor dens normale kontekst.

Vi mener at teori om dekontekstualisering er velegnet til å undersøke regjeringens oversetting av ideen til norsk kontekst fordi den tar for seg de utfordringer som er knyttet til språksetting og henting av en ide fra en kontekst for å overføre dette til en annen. Dette vil vi komme tilbake til i analysen.

3.2.3 Kontekstualisering

Når en ide skal implementeres i en organisasjon settes den inn i en allerede eksisterende kontekst i form av fysiske strukturer som roller, rutiner, formelle strukturer, prosedyrer samt mer de usynlige strukturer som formidles gjennom normer og kultur. Ideen kommer inn i et miljø med identitet og kunnskap, hvor de allerede benytter etablerte måter å gjennomføre oppgaver på (Røvik 2007). Det kan oppstå mer eller mindre tydelige konfliktlinjer og interessekonflikter som følger den nye ideen. Bredbåndsfylket representerer et tilfelle hvor det er flere aktører og arenaer som ble involvert når ideen skulle oversettes og bli til et materielt innhold i kommunenes hverdag. Oversettelse handler om å føre noe fra en versjon over til en eller flere andre versjoner. Som følge av oversettelse kan det oppstå utallige typer og antall nye muligheter (Røvik 1998).

Røvik (1998) har systematisert disse i fire hovedtyper av oversettelser; Konkretisering, delvis imitering, kombinerings og omsmelting.

Konkretisering kan man si er å tolke et konsept fra det generelle til det spesifikke, altså å tydeliggjøre konseptet ved å nedfelle det i rutiner og aktiviteter. Som oppskrifter er de fleste ideer generelle og de gir frihetsgrader som må tolkes og tilpasses det lokale og praktiske. De mest populære oppskriftene er gjerne de som er av mere generell art, nettopp fordi de kan passe i flere typer organisasjoner gjennom at de har flere frihetsgrader og kan tilpasses en lokal utforming. Når man skal adoptere et generelt utformet konsept til en lokal praksis må man ta stilling til mange spørsmål som ikke har opplagte svar, dermed vil det som en konsekvens av dette føre til at det utvikles mange nye varianter av det generelle konseptet (Røvik 1998).

Delvis imitering er når man vil adoptere forbilledlige konsepter som består av flere del-elementer som har ulik grad av spesifisering og ulik grad av sammenkobling. Oversettelse av slike konsepter medfører gjerne at man nøyer seg med å adoptere kun et eller få av elementene. Det kan være ulike årsaker til dette, dersom man kjenner konseptet godt og vet hva men trenger kan man velge og kun adoptere det som er mest relevant. Dette fordrer at konseptet er så spesifikt at man kan skille ut del-komponenter. Videre sier Røvik (1998) at dersom konseptet i utgangspunktet er relativt generelt kan det være vanskelig å skille mellom komponentene, eller at man ganske enkelt ikke har oversikt over hele konseptet. Man kan dermed komme til å gjøre en uintendert adoptering av kun deler av konseptet, men være i god tro om at man har tatt inn det hele.

Kombinering forekommer når en organisasjon fører sammen ulike konsepter eller deler av disse i en ny kombinasjon. Dette kan gjøres med en såpass løs sammenkobling at de enkelte delene fortsatt kan gjenkjennes som selvstendige deler. Dette kan være når organisasjoner tar inn flere ideer og jobber med dem samtidig, slik at de i praksis oppleves som en helhet da de blir sett i sammenheng og tilpasset lokale forhold (Røvik 1998).

Røvik (1998) sin siste oversettelsestype er omsmelting. Omsmelting kan være vanskelig å skille fra løs kombinering. I omsmelting flyter elementer fra ulike ideer og oppskrifter sammen og danner et helt nytt konsept som skiller seg ut fra de bitene den er utformet fra. Dette kan forklares som en sen-konsekvens av kombinering. Oversettelse og omforming er kontinuerlige prosesser, dermed må man søke å fange inn tilfeller der oversettelsen går over til å være noe mere varig som kan beskrives som en ny versjon, og dermed faktisk leve videre og oversettes til nye oppskrifter.

Vi vil i analysen forsøke å gjenkjenne hvilken prosess eller hovedtype ideen om bredbånd er oversatt i.

3.3 Organisasjoners strategier for håndtering

Ideens innreise i organisasjoner beskrives som en reise fra utsiden og inn i den enkelte organisasjon. Gjennom begeistring ønsker organisasjonen å adoptere ideen for deretter å gå i gang med innføring av ideen (Lindberg og Erlingsdottir 2005). Men at en ide vedtas innført betyr ikke nødvendigvis at de iverksettes og adopteres inn i organisasjonens daglige rutiner. Teori beskriver fem mulige scenarier for hva som kan skje med en ide i innføringsfasen. Oversetting har tatt for oss i kapitlet over, de neste fire presenteres kort over de påfølgende underkapitlene.

3.3.1 Rask tilkobling

I vår oppgave handler ideen om bredbånd som skulle etableres og tas i bruk. Det er lett å tenke seg at man i Fylkeskommunen har sett for seg rask og enkel tilkobling ute i kommunene. Her har man et fysisk produkt i form av blant annet fiber, videokonferanseutstyr og programvare. Dette kom som en ferdig pakke, som ble montert og levert med bruksanvisning og detaljerte beskrivelser med hensiktsmessige instruksjoner. BBFT og fylkeskommunen så for seg en positiv mottagelse og rask tilpasning til nye rutiner. Rask tilkobling er når ideen umiddelbart tas inn i organisasjonen og implementeringen skjer raskt, rasjonelt og i følge planen (Røvik 1998). Dette kan sees i sammenheng med det instrumentelle perspektiv, der den sentrale kjerne kan sies å være organisasjonens struktur og mål-middel tankegang. Her ser man i det optimistiske scenarioet for seg at innføringsfasen er enkel og smertefri ettersom at ideen kommer som en ferdig pakke som er klar til å tas i bruk.

Det instrumentelle perspektivet har en forestilling om at organisasjonsoppskrifter kan være verktøy til bruk for ledelsen. De kan være et ideal for endring og iverksetting av ferdig utviklede oppskrifter som relativt raskt kan implementeres og komme til uttrykk i forbedrede resultater (Røvik 2007:338). Et viktig ideal er at struktur, effektivitet og (formåls) rasjonalitet har betydning ved endringer (Christensen mfl 2009). Til tross for dette idealet ser man en utbredt enighet at endringer sjeldent går som planlagt. I noen tilfeller ender planene eller oppskriftene opp som forvrengte, kopierte eller i beste fall tilpassede planer i etableringsprosessen.

Den nyinstitusjonelle teori støtter den skandinaviske institusjonalismen og oversettelsesteori, men den tar for seg endring på en noe annerledes måte. De nedtoner i stedet samspillet mellom endring og stabilitet, og beskriver organisasjoner som en kombinasjon av endringer og stabilitet. De mener endring sammen med stabilitet utgjør en organisatorisk norm. Dette skal vi se nærmere på under avsnittet om frikobling.

3.3.2 Frikobling

Populære konsepter og ideer kan ofte være for enkle i forhold til den eksisterende kompleksiteten i organisasjoner. Dagens moderne organisasjoner kan oppleve et press fra institusjonelle omgivelser om å adoptere de tidsriktige trendene. Teorien om frikobling er knyttet til det artistiske scenarioet. Her adopterer organisasjonen tilsynelatende ideen, men det skjer kun på overflaten, man snakker om det men produksjon og aktiviteter er som før. Reelt sett forsetter de lik de alltid har gjort da dette oppfattes internt som mest effektivt. På denne måten kan organisasjonen opprettholde fasaden, men internt er det skille mellom strategi og praksis. Organisasjoner er opptatte av effektivitet, som oppnås gjennom gode rutiner og empiriske løsninger. Samtidig er de opptatt av ekstern legitimitet, som måles i grad av modernitet og fleksibilitet (Røvik 1998).

Dette er et dilemma som konkret kan komme til uttrykk som en frikobling mellom prat og praksis. Man gjør altså ikke som man sier, men som man alltid har gjort. Kommunene i Norge er alle aktører for å gi ideen om bredbånd energi gjennom positiv å ta opp ideen og oppskriften i egen kommune. Bearbeiding og tilrettelegging av rutiner og som kan gi egen organisasjon ny kunnskap og teknologi. Terskelen for å ta i bruk bredbånd og ny teknologi kan være en faktor som spiller inn i forhold til de oppgavene som den enkelte kommune skal løse.

3.3.3 Frastøting

Frastøting i det pessimistiske scenarioet kan knyttes mot det klassiske institusjonelle perspektiv, som sier at alle organisasjoner består av mennesker med formelle og uformelle normer og verdier. Disse påvirker organisasjonen, hvordan den formes, virker og utvikler seg. Kultur er noe som læres underveis, og virker som en ramme for akseptabel adferd. Motstand mot endringer forklares gjerne med at konseptet er for enkelt og ikke passer inn i vår komplekse organisasjon, eller at ideen strider mot etablerte og velfungerende verdier og rutiner. Organisasjoner har egne verdier og normer som kan være motsetninger eller hindringer for implementeringen. Motstand mot tekniske bruksmåter/rutiner kan stride mot allerede etablerte arbeidsformer og hva som oppfattes som effektiv oppgaveløsning (Røvik 1998).

Troms Fylke er stort, og har kulturelle forskjeller mellom sør-, midt- og nordfylket. De løsninger som de allerede bruker i forhold til IKT kan oppleves som mere hensiktsmessig internt i kommunene enn den sentralt konstruerte nyvinningen BBFT. Det finnes allerede etablerte løsninger og samarbeidspartnere som er lokale og som de har god erfaring med, og det kan finnes et politisk ønske om å handle lokalt.

Det er lite sannsynlig at vi finner kommuner som ikke har tatt bredbåndet i bruk i det hele tatt. Men det kan tenkes at vi vil finne noen som ikke benytter det mere enn strengt nødvendig i forhold til gitte retningslinjer, og som har valgt egne løsninger som skiller seg fra det originale konseptet. Her snakker vi om et prosjekt som er besluttet på nasjonalt nivå, løst på regionalt og skal utføres lokalt. Det kan tenkes at noen kommuner har frastøtt ideen på en slik måte at de i stedet for å implementere ideen i sin helhet har utelatt deler av denne og funnet egne løsninger slik at de kan ta i bruk bredbåndet. Vi vil prøve å finne tegn på at noen kommuner i Troms kan ha frastøtt ideen/utbygging om bredbånd eller har utformet egne lokale planer, dette kommer vi tilbake til i analysen.

3.3.4 Virusteori

Imidlertid viser de fire ovennevnte teoriene ikke tidsperspektivet og de langsiktige effekter en implementeringsprosess kan påføre, de er mere som et bilde av en tidsbegrenset situasjon. Dette dekkes inn under virusteorien som Røvik (1998) redegjør for, der han beskriver at ideer kan spre seg som virus i eller mellom organisasjoner. I likhet med andre virus kan ideer i organisasjoner også dø ut, mutere, spre seg eller ligge latent med lang inkubasjonstid. Virus kan ha massive effekter, og starter gjerne med at ideen sprer seg gjennom språklige begreper som sakte inkorporeres i organisasjoner og etter hvert preger aktiviteter som utføres. Ideen vi studerer i denne oppgaven følger prosesser som strekker seg ut over et tidsrom på mere enn 10 år. Slik sett kan det hende at eventuelle frikoblinger som vi finner mellom prat og praksis kun er midlertidige, da viruset fortsatt er i spredning. Nye tenkemåter, begreper og uttrykk som introduseres via et konsept eller en ide fester seg i språket, og kan slik sett avdekke avvik mellom prat og praksis som organisasjonen langsomt og umerkelig vil justere seg i forhold til for å dekke gapet (Røvik 1998). Virus kan, i likhet med ideer, oppstå på flere steder samtidig. Vi tenker oss at dette språklige viruset også kan spre seg fra andre organisasjoner eller omgivelsene og påvirke effektene. Dette er særlig relevant for IKT området, da dette finnes i stor grad i omgivelsene våre i dag. I analysen vil vi se på om det er sannsynlig at ideen kan ha spredt seg som et virus både internt og eksternt samtidig, og om dette kan ha forsterket effekten av det.

I vår analyse vil vi forsøke å finne hvilke scenarier som var mest fremtredende når bredbånd ble introdusert. Videre vil det være interessant å se om vi kan finne noen tydelige effekter eller endring av praksiser som synes å være relatert til implementeringen av bredbånd.

3. 4 Andre utfordringer ved implementering

Konsulenter benyttes ofte i startfasen for å bistå toppledelsen. Disse er gjerne utenforstående som kommer inn i bedriften som profesjonelle ”endringsagenter”, deres rolle blir å være formidlere og oversettere. De vet gjerne hva som har fungert et annet sted og skal forsøke å oversette og innføre nye ideer som har fungert andre steder, gjerne gjennom å lage en publikasjon/instruks for å tydeliggjøre det generelle til en tydelig og spesifikk rutine (Røvik 2007).

3.4.1 Translatørkompetanse

Oversetting eller translasjon av en ide kan være en kritisk suksessfaktor for å lykkes med implementeringen. Dette er en kompetanse som er undervurdert men viktig i følge Røvik. Røvik (2007) kommer med følgende tre påstander relatert til translatørkompetanse:

- Det er en kritisk suksessfaktor for å lykkes med ideoverføring. Mislykket implementering skyldes ofte dårlig lokalt oversettelsesarbeid.
- Translatørkompetanse er i betydelig grad oversett som grunnlag for å lykkes med implementering. Utviklingen av kompetansen er vanskjøttet.
- En stadig viktigere kompetanse.

Man må ha kunnskap om det som skal overføres og oversettes, om kontekstene det skal oversettes fra og til. Man må altså ha kunnskap om begge ”språk”, slik at man kan kombinere disse. En utfordring her er at det kan mangle språk når organisasjonsideer skal oversettes og implementeres i nye organisasjoner (Røvik 2007). I slike tilfeller må oversetteren først etablere nye begreper før det kan oversettes, dette krever mot og kreative evner. Oversetteren skal være tro mot ideen og ikke miste det opprinnelige budskapet når han velger oversettelsespraksis. Kopiering kan fungere som oversettelsesregel når man skal oversette fra og til praksiser som er svært like, og man har god dokumentasjon på hvordan praksisen virker. Det annet eksempel er når det finnes formelle forskrifter som beskriver hvordan praksis skal implementeres og utføres, og et tredje scenario hvor kopiering fungerer er når en organisasjon står i en krisesituasjon og ønsker å redusere risiko ved å kopiere andres vellykkede praksiser (Røvik 2007).

Translatøren har en viktig rolle i forhold til å ta ideen fra prat til praksis. Et virkemiddel er å etablere de språklige begrepene, og være en tålmodig pådriver for at de skal finne feste i organisasjonen og modnes. Deretter må han sørge for at praten rettes mot å konkretisere ideen, altså bidra til at man snakker om hvilke justeringer, tilføringer og endringer av praksiser en skal oppnå som følge av implementeringen. Dette krever tilstedeværelse og tid (Røvik 2007). Det er også viktig for oversetteren å ha styrke til å lese konflikter, avdekke medarbeidernes interesser og håndtere motstand som måtte oppstå underveis. For å oppnå legitimitet og autoritet må en god translatør må ha kunnskap om de praksiser hvor ideen skal implementeres. Videre må han ha god kunnskap om de praksiser som skal implementeres, slik at han kan oppdage hindringer og justere underveis. Translatørens myndighet er et produkt av hans faglige autoritet, men også av hans posisjon hos organisasjonens ledelse (Røvik 2007). Røviks teori om translatørkompetanse blir støttet av Czarniawska og Sevon (1996). De sier at gjennom å følge ideers reise via oversettelser og ut i ulike praksiser kan man forstå uventede og motsigende hendelser som kan oppstå under ideers reise i ulike organisasjoner.

I vår oppgave anser vi BBFT for å være translatøren. I analysen vil vi se på hvordan de har fylt denne rollen. Ettersom at de er et eget AS og ikke en avdeling i Troms Fylkeskommune mener vi at de delvis kan sammenlignes med en konsulent. En utfordring med konsulentbruk er at de ofte ikke får være med på selve implementeringen. Dette er gjerne av kostnadshensyn og man vil gjerne spare kostnader ved å sette ideen ut i drift for å få effekt av nye rutiner og se resultater av endringer. En annen utfordring ved implementering av organisasjonsideer er at toppledelsen mister interesse underveis når det ikke er like spennende lenger. De har satt ideen ut i organisasjonens ledelse, men forventer at andre skal føre ballen/prosjektet i mål. Når lederen ikke lenger vier ideen oppmerksomhet oppfattes implementeringen gjerne ikke som viktig lenger ned i organisasjonen, og gjennomføringen kan bli vanskelig å forankre i konkrete mål og resultater (Røvik 2007).

3.5 Oppsummering

Oppsummert ønsker vi å undersøke bredbåndsideens reise fra ide til praksis med utgangspunkt i Røvik (1998, 2007) sine teorier om oversetting og implementering. Herunder blant annet hans beskrivelse av hvordan praksis formuleres til ideer gjennom dekontekstualisering og hvordan ideer kan etableres som praksis via kontekstualisering. Vi har også tatt for oss ulike teorier om oversetting og dens påvirkning på ideen og organisasjonen. Videre vil vi bruke ulike teorier om organisasjoners håndtering av ideer for å undersøke hvordan bredbåndsideen kan ha manifestert seg i ulike praksiser.

4 Metode

Metode skal angi hvilken fremgangsmåte som skal anvendes for å kartlegge virkeligheten (Jacobsen 2005). Hovedretningene kan sies å være kvalitativ metode eller kvantitativ metode. Kvantitativ metode handler om objektivitet, systematikk og kontroll. Man ønsker breddeinformasjon og bruker mange informanter mens kvalitativ metode befinner seg i den andre enden av skalaen. Her er det ofte snakk om få informanter, som skal gi subjektivitet og dybdeforståelse. Forskjellene er tydelig når man kommer til valg av informanter, metode for informasjonsuthenting og videre hvordan man analyserer dataene.

I kvalitativ forskning vil man gjerne benytte dokumentanalyse, intervju- og observasjonsteknikker med varierende grad av struktur. Spørreskjema og eksperimentelle metoder er mere typisk for kvantitativ. Større mengde data gjør at analysene gjøres ofte med statistiske analyseverktøy i kvantitativ forskning.

Når vi nå skal undersøke bredbåndsatsningen i Troms vil vårt hovedfokus være å se på prosessene ideen om bredbånd til alle landets kommuner fulgte fra unnfangelse og konkretisering til den var implementert i Troms fylke. Problemstillingen vil bli forsøkt belyst blant annet ved hjelp av teorier om implementering, oversetting og ulike scenarioer for innføring av nye ideer. Vi har valgt et kvalitativt undersøkelsesopplegg for dette, som bygger på dokumentanalyser.

4.1 Undersøkelsesdesign

Slik det finnes ulike typer problemstillinger vil det også finnes ulike typer undersøkelsesdesign. Ved valg av undersøkelsesopplegg er det viktig å vurdere konsekvensene valget kan ha på undersøkelsens gyldighet og pålitelighet (Jacobsen 2005). Det skilles ofte mellom ekstensive og intensive studier. Ekstensive studier går i bredden og har ofte mange undersøkelsesenheter, mens intensive begrenser seg til færre enheter og ser dypere på disse i et forsøk på å få frem nyanser og detaljer (Jacobsen 2005).

Intensive case studier legger vekt på å beskrive hva som finner sted i en spesiell situasjon eller sammenheng (Jacobsen 2005). Innenfor intensive design er case-studier og små-N studier de to typer som gjerne trekkes frem. Case studier egner seg når man ønsker å få en dypere forståelse av en spesiell hendelse, når man vil beskrive en spesifikk kontekst, eller når man går i dybden på et enkelttilfelle for å kunne danne hypoteser som senere kan testes i nye case (Jacobsen 2005). Ettersom vår problemstilling begrenser seg til etablering av bredbånd og enheten BBFT som vi skal se på i detalj mener vi intensivt case studie blir det rette for oss. Vi ser at ved å velge denne metoden kan det være fare for begrensede muligheter for å generalisere. Imidlertid mener vi at vår oppgave skal kunne være relevant for andre som vil forske videre på samme type prosesser eller problemstillinger som vi har tatt for oss, da en dybdestudie skal kunne vise en tendens som kan sammenlignes med andre case.

4.2 Dokumentundersøkelse

Kvalitative metoder er konsentrert omkring data som samles inn i form av ord, setninger og fortellinger. Disse kan også være samlet inn av andre (Jacobsen 2005).

Dokumentundersøkelser egner seg særlig godt når vi ønsker å ta tak i hvordan andre har fortolket en viss situasjon eller hendelse (Jacobsen 2005). Videre sies det at bruk av slik type sekundærdata innebærer at vi benytter data som er samlet inn til andre formål.

Vi har benyttet oss av dokumenter som er offentlige og allerede publiserte. I hovedsak gjelder dette årsrapporter, undersøkelser utført av andre parter og offentlige rapporter. Vi har fått tilgang til disse hovedsakelig via internettsøk på Regjeringen, Troms Fylkeskommune, Nexia og Vestlandsforskning sine sider. Ettersom at vår oppgave handler om bredbånd og digital praksis har vi valgt å gjøre et poeng av og utelukkende bruke datagrunnlag som vi har funnet digitalt. Vi har lagt en fullstendig oversikt over alle 112 dokumenter vi har lest med som vedlegg til denne oppgaven, også de som kun har vært brukt til å danne et bilde av bredbåndsatsningen men som ikke er referert til direkte i oppgaven.

Når vi startet å søke etter dokumentasjon tok vi utgangspunkt i vår problemstilling og forskningsspørsmålene og delte søkene opp i følgende kategorier;

- Bakgrunn; motiver og begrunnelser. Hva er bredbånd og hvorfor
- Prosessen fra regjering til fylket
- Prosessen fra fylket til kommunene
- Hemmere og fremmere

Videre utformet vi en enkel intervjuguide som oppsummerte de spørsmål vi ønsket svar på, og søkte etter dokumenter som kunne gi oss relevante opplysninger. Denne er plassert som vedlegg til oppgaven. Bredbåndsatsningen viste seg å være et stort og komplekst område. For å sikre mest mulig relevant informasjon bestemte vi oss for å begrense oss til å bruke kun offentlige kilder, altså dokumenter fra offentlige instanser. I tillegg valgte vi kun å bruke undersøkelser gjort av andre på oppdrag fra det offentlige og BBFT. Totalt har vi altså lest og registrert 112 ulike dokumenter for å tilegne oss tilstrekkelig bakgrunnsinformasjon. Utover dette har vi lest utallige avisartikler om bredbånd for å oppdatere oss på status i dag, hovedsakelig fra Dagens Næringsliv og lokalaviser i Troms. Vi har vært innom hjemmesidene til alle kommunene i Troms for å danne oss et bilde på deres digitale hverdag.

4.3 Datainnsamling

Datagrnnlaget brukt i oppgaven er innhentet ved hjelp av dokumentanalyser. Vi startet med å søke etter alle filer som omhandlet bredbånd på følgende utvalg steder:

- Regjeringen
- Troms Fylkeskommune
- Kommunenes sentralforbund
- Bredbåndsfylket Troms

De funn vi gjorde førte oss videre til nye informanter, eksempelvis:

- Nexia
- Vestlandskforsk
- HøyKOM
- Distriktssenterene
- KommIT
- Difi
- Digitale sentere

Vi gjorde et utvalg av alle de dokumenter vi fant ut fra relevans og pålitelighet, hovedsaklig:

- NoU rapporter
- Årsrapporter
- Stortingsmeldinger
- Skriftlige veiledere
- Undersøkelser foretatt av andre på oppdrag av det offentlige

Tilslutt samlet vi alle dokumenter i ett oppsett som sorterte filene i følgende kategorier:

- Bakgrunn; motiver og begrunnelser. Hva er bredbånd og hvorfor
- Nasjonalt til lokalt
- Regionalt til lokalt
- Hemmere og fremmere

Dokumentene er i all hovedsak fra det offentlige, og vi anser dem dermed som svært pålitelige for vår undersøkelse. Vi har laget en tabell som oppsummerer alle de dokumenter vi har brukt for å skaffe oss kunnskap omkring bredbånd.

Opprinnelig hadde vi ønske om å gjøre noen intervjuer med utvalgte kommuner. Underveis i søkingen fant vi imidlertid at dette allerede var gjort av Nexia og Vestlandsforskning i flere omganger i løpet av de siste 5 årene, og at spørsmålene de hadde belyst var relevante for vår oppgave. Videre hadde de allerede intervjuet IKT ansvarlige i kommunene og BBFT, som ville vært de interessante intervjuobjekter for oss. Deres undersøkelser er gjort både på nasjonalt og lokalt nivå, noe som gjør at vi kan benytte deres funn i flere deler av vår oppgave. Vi anser informasjonen vi finner hos disse to profesjonelle partene for å være objektive og reelle samt være av en slik art at vi finner nye intervjuer med kommunene som unødvendig.

Selv om det ikke har karakter av formelle intervjuer vil vi gjerne trekke frem at vi har hatt to samtaler og flere epostutvekslinger med ansatte hos BBFT, som har hjulpet oss til å få oversikt over det større bildet i Troms.

Tilsammen anser vi vår datainnsamling som tilstrekkelig og relevant for å belyse de ulike delene av vår problemstilling.

4.4 Relabilitet

Relabilitet har med pålitelighet eller troverdighet å gjøre. Undersøkelsesmetoden kan påvirke selve resultatet (Jacobsen 2005). Spørsmålet er om en annen ville kommet frem til samme resultat som oss dersom han undersøkte samme data med samme metode? Vi har begrenset oss til en ren dokumentanalyse. Dokumentene kommer i hovedsak fra offentlige arkiver, og fra seriøse parter som driver undersøkelser på oppdrag av andre. Vi har kategorisert dokumentene hver for oss og deretter samordnet dem i en felles tabell som vi har oppdatert fortløpende etterhvert som prosessen har tatt oss til ny informasjon. Vi har brukt forskningsspørsmålene som utgangspunkt for å finne de mest relevante dokumenter og gått gjennom dem hver for oss og notert våre funn. Sammen har vi diskutert funnene opp mot teorien og skrevet analysen. Nyhetssaker om bredbånd har gitt oss indikasjoner på om vi har forstått områdets utfordringer slik de er i dag, selv om vi i liten grad refererer til media i denne oppgaven. Vi rapporterer de funn vi har gjort uten å holde tilbake informasjon. Vi vurderer undersøkelsens relabilitet som god.

4.5 Intern validitet

Intern gyldighet, eller validitet, går på om resultatene oppfattes som riktige (Jacobsen 2005:214). En måte å teste dette på er å gjøre en kontroll mot andre fagfolk eller annen teori. Vi har brukt to ulike parter som har utført undersøkelser av bredbånd på oppdrag av det offentlige, for å se om disse har sammenfallende resultater. Disse partene er Nexia DA, som er et norsk rådgivningsselskap med hovedvirksomhet innenfor telekom, media og teknologi. Det har utført undersøkelser om bredbånd på oppdrag av Troms Fylkeskommune og regjeringen, som vi har tatt bruk av i denne oppgaven. Vestlandsforskning er et oppdragsbasert forskningsinstitutt som utfører kritisk og uavhengig forskning. De har utført undersøkelser om bredbånd på oppdrag av regjeringen. Videre har vi vektlagt data som kommer fra offentlige førstehåndskilder i form av veiledere, NoU rapporter, stortingsmeldinger med mere. Intern validitet sier noe om graden av gyldighet for resultatene våre i undersøkelsen. Vi vurderer troverdigheten til våre kilder som god, og opplever at det er tilfredsstillende samsvar mellom de ulike funnene hos de ulike kildene. Vi vurderer det slik at vårt datagrunnlag er valid og gyldig for vår undersøkelse, ettersom at vi har basert vårt resultat på informasjon fra offentlige kilder med god troverdighet.

4.6 Ekstern validitet

Ekstern gyldighet, eller validitet, handler om i hvilken grad funnene fra en undersøkelse kan generaliseres (Jacobsen 2005:222). Vår undersøkelse omhandler motiv, begrunnelse og aktører for dannelsen av Bredbåndsfylket Troms. Den ser på prosessene ideen om bredbånd gjennomgikk på sin vei fra nasjonalt til lokalt plan og på implementeringen av bredbånd i Troms. Det er ikke usannsynlig at en undersøkelse av et annet fylke kan ha tilnærmedesvis like resultater, men det er likevel ikke grunnlag for å kunne generalisere de funn vi har gjort til andre prosjekter i Troms eller til tilsvarende prosess for bredbånd i andre fylker. En undersøkelse er sannsynligvis ikke nok til å generalisere.

5 Presentasjon og drøfting av resultater - diskusjon

I dette kapittelet drøftes ideen, motivet og begrunnelsene for bredbåndsatsningen, hvilke prosesser som ble utløst på veien fra prat til praksis og hvilke praksiser ideen er manifestert i. Gjennomgangen har utgangspunkt i våre forskningsspørsmål som ble presentert under problemstillingen og disse blir drøftet opp mot Røvik (1998, 2007) sine teorier om ideer på reise og oversetting av slike. På hvilke måter finner vi at oversettingen har påvirket ideen og fremdriften for utbyggingen. Videre vil vi se om vi finner noen praksiser som implementeringen av ideen kan ha påvirket. Analysen følger samme struktur som teorikapittelet.

5.1 Ideen på reise

Hvor kom ideen om Bredbånd til alle kommuner i Norge fra? Som Czarniawska og Sevón (1996) sier, må noen ha uttrykket en idé før et forslag fremlegges. Vi har gjort et dypdykk i regjeringens offisielle dokumenter i søken på ideens opprinnelse. En IT-politisk redegjørelse fra 2001 sier; *det er et mål for regjeringen å utnytte den nye teknologien til å videreutvikle velferdssamfunnet. Dette krever at potensialet i norsk økonomi utnyttes, samtidig som vi lykkes i å inkludere alle i informasjonssamfunnet* (NoU 2001:22:3). I år 2000 var Grete Knutsen nærings- og handelsminister. Oktober samme år legger hun frem en handlingsplan for bredbåndskommunikasjon, der hun viser til eNorge planen versjon 1.0 fra juni 2000. Vi anser denne eNorge planen for å være stedet hvor ideen formelt formidles for implementering i Norge (Regjeringens handlingsplan for bredbåndskommunikasjon 2000). I våre undersøkelser finner vi at alle offisielle dokumenter om bredbånd produsert etter år 2000 viser tilbake til eNorge planene.

eNorge planen på sin side er i følge NoU nr 22 fra 2001 en prosessplan som bygger på EU's eEurope-plan og skal sikre at Norge setter seg minst like ambisiøse mål på IT- området som de formulert i eEurope. eEurope planen ble vedtatt i mars 2000 på EU kommisjonens ekstraordinære møte i Lisboa og er beskrevet som følger på EU's nettsted europa.eu:

eEurope er et politisk initiativ, der skal sikre, at EU får fuldt udbytte af de forandringer, som informationssamfundet bringer os. På europæisk plan er der taget adskillige skridt for at fremme informationssamfundet: liberalisering af telesektoren, klare lovrammer for e-handel, støtte til indholdsindustrien og til forskning og udvikling. Men i betragtning af det hastige tempo i teknologi- og markedsudviklingen er det nødvendigt at lancere et politisk initiativ som eEurope nu for at fremskynde indsatsen på visse politikområder i forhold til den gældende tidsplan (Digital Strategi I 2010-Strategien eEurope-Handlingsplan 2005, 1.avsn).

(Røvik 1998) sier at ideer på reise er noe immaterielt og lite håndgripelig, lik en oppskrift i tekst og tale som kan reise over landegrenser og gjennom tid. Dette gir muligheter og rom for tolkninger underveis på reisen. Som vi nevnte i teori kapitlet er dette er særlig relevant for IKT området, da dette finnes i stor grad i omgivelsene våre i dag. Slik vi oppfatter dokumentene vi har undersøkt er ideen om bredbånd i stor grad en ide som blir generert gjennom den generelle samfunnsutviklingen. Vi anser det som sannsynlig at ideen om oppsto som en konsekvens av den stadig raskere utviklingen av IT og internettløsninger som tok til på tidlig 90 tall. Ideen ser ut for å ha fått driv kraft fra EU, tatt i betraktning at vi finner at ideen om en e-plan fra EU har spredt seg til Norge. Vi anser det dermed som sannsynlig at ideen om bredbånd til alle kommuner i Norge er en konsekvens av en ide på reise som har spredt seg fra den globale verden, via EU til Norge. Vi ser altså at den har spredt seg over landegrenser, og at forløpet er av dynamisk karakter, slik som Røvik (1998) beskriver. Begrunnelsene fra EU er overordnet og knyttet til hvordan man skal forholde seg til den stadig akselererende teknologiutviklingen som på tidlig 2000 tall ble stadig mere alt omgripende. Dersom man ser på sitatet ovenfor hentet fra eEuropa kan det synes som om EU bidrar til utbyggingen med et ytre press for å fremtvinge politiske strategier for bredbånd (Digital Strategi I 2010-Strategien eEurope-Handlingsplan 2005, 1.avsn). I tillegg har det sannsynligvis vært en indre press fra IKT miljøer i regjeringen og i det offentlige Norge, ettersom at teknologien allerede var i bruk.

Dette var kort om hvordan ideen oppsto hos regjeringen. Etter å ha vært på reise over mange år ble den plukket opp og bearbeidet for å så å bli sendt videre på en reise med destinasjon hele Norge. Vi vil videre analysere forløpet ideen tok når den så skulle implementeres. Vi nevnte i kapittel 3: Innføringsfasen er spennende og kritisk da den avdekker hvordan en organisasjon faktisk takler globalisering og endring (Røvik 1998).

Neste delkapittel vil omhandle veien ideen tok fra nasjonalt til regionalt plan.

5.2 Ideens reise fra regjering til fylkeskommuner

Regjeringen har altså funnet en praksis i eEuropa-planen som de ønsker å oversette og formidle på en slik måte at ideens kjerne ivaretas og kommuniseres. Vi finner at regjeringen sannsynligvis har dekontekstualisert gjennom uthenting (Røvik 2007). De har brukt eEuropa som et eksempel på «beste-praksis» for bredbåndstrategi som de ønsket å oversette til bruk i Norge. Her dreier det seg ikke om en konkret praksis som skal oversettes, men mere om en overordnet strategi eller handlingsplan. Dette mener vi kan sammenlignes med uthenting av beste-praksis ut fra Røvik (2007) sin teori om det fjerde aspekt i uthenting – altså at man kan se etter organisasjoner som man kan lete etter beste praksis i. Norge, som EØS medlem, kan typisk se til EU som en organisasjon de kan finne beste praksiser i. Alternativet til uthenting ville være utbringning, altså at en som kjenner praksisen godt formidler denne utenfor dens normale kontekst. Dette kan vi ikke se at har vært tilfellet her.

Oversettbarheten avhenger blant annet av ideens eksplisitet, altså i hvilken grad praksis er språkliggjort, synliggjort og kommuniserbar. Videre vil en idé kompleksitet og innveddhet kunne påvirke dens oversettbarhet (Røvik 2007).

IT teknologi er et område som kan sies å oppleves som komplekst. Det handler om mennesker og teknologi, og det er en praksis som kan være vanskelig å få oversikt over og beskrive (Røvik 2007). I tillegg har denne typen teknologi vært i stadig utvikling. I vår analyse av dokumenter finner vi tegn som tyder på at dekontekstualiseringen har vært utfordrende for regjeringen. Et eksempel på dette er at det tar to år fra opprinnelsen før regjeringen uttrykker tydelige mål om hva de ønsker å oppnå med bredbåndsatsningen. Vi noterer oss at de blir stadig bedre på å formidle ideen, og at de oppdaterer seg i takt med at IT teknologien utvikles. Dette ser vi ut fra de fortløpende eNorge planene og stortingsmeldinger som utvikler seg i takt med de digitale trendene. Vi opplever at praksis er språkliggjort, synlig og kommunisert ut som en oversatt ide formidlet gjennom skriftlig informasjon fra regjeringen til fylkene.

Bredbånds idéen var hentet fra en global kontekst. Ettersom at Norge er langt fremme hva gjelder innovasjon og teknologi mener vi at selve ideen ikke skulle være spesielt vanskelig å oversette til vår kontekst. Imidlertid er det grunn til å tro at ideens kompleksitet har skapt utfordringer for oversettbarheten. Vi beskriver prosessen under her.

Handlingsplanen lagt fram av Grete Knutsen i oktober 2000 sier følgende om det offentlige rolle i utbyggingen av bredbånd: *Markedsaktørene skal således stå for utbygging og utvikling innenfor et forutsigbart og konkurranseorientert marked. Det offentlige skal ikke være en aktør som står bak grunninvesteringer i infrastrukturen. Det offentlige er imidlertid en tidlig og aktiv etterspørter av produkter og tjenester. De særskilte tiltakene kommer eventuelt inn der tilbyderne i markedet ikke kommer opp med gode nok tilbud* (Regjeringens handlingsplan for bredbåndskommunikasjon 2000:5). Budskapet i denne tidlige fasen er at det offentlige ikke skal stå for utbyggingen selv. Imidlertid åpner man for særskilte tiltak dersom ikke markedsaktørene settes i kraft. Videre følger det tiltak som skal virke konkurransefremmende og etterspørselsfremmende mot markedene. Det legges opp til en tett tidsplan for gjennomføring av tiltakene for ulike departementer. Innholdet i denne handlingsplanen er i hovedsak beskrivelse av hva er bredbånd, samfunnsmessige mål; styrking av konkurransen i markedet og styrking av offentlig etterspørsel. De presiserer at det offentlige rolle skal være aktiv etterspørter mens markedene skal stå for utbyggingen.

Høsten 2001 gir den nye regjeringen ut veilederen «Framføringsveier for telenett – den som ikke graver en grøft for andre, faller selv deri...» og følger våren 2002 opp med en ny veileder «Bredbånd i kommunene» Begge disse veilederne inneholder detaljert informasjon om mål, virkemidler og midler. Når mere allmenne ideer skal oversettes og gis innhold til bestemte sektorer eller organisasjoner er vanligvis flere aktører og arenaer involvert (Røvik 2007). Denne teorien stemmer bra med fasen vi nå ser på. Det gis ut flere veiledere i denne perioden fra ulike departementer som legger press mot fylkene om å få i gang bredbåndsutbyggingen. Flere aktører i det offentlige ser altså de mulighetene som digitale verktøy kan gi. I denne fasen har regjeringen innsett at de lokale markedene ikke står klare til utbygging. Kommunikasjonen rettes nå mot fylkeskommunene som blir gjort ansvarlig for å sikre utbygging. Vi utdyper dette noe i neste avsnitt.

Gjennom veilederne kommuniserer regjeringen ideen ut til fylkes kommunene. De kommuniserer skriftlig i et språk som tydeliggjør ideen, fordelene ved denne og hva som skal til for måloppnåelse. De beskriver og forklarer lettfattelig hva bredbånd og fremføringsveier er. Videre beskriver de hvilke behov som vil komme og hva bredbåndet skal brukes til. Deler av veilederen beskriver tydelig hvilke virkemidler kommunen kan ta i bruk for utbygging av framføringsveier og bredbånd.

Innledningen sier: *Først og fremst er det viktig at kommunene engasjerer seg i koordinert planlegging og utbygging av framføringsveier for å sikre lokalsamfunnets interesser. Dette gjelder uavhengig av hvordan organiseringen av utbyggingen skjer, i regi av markedet, av kommunen selv eller i form av at samarbeid mellom næringsliv og kommune* (Bredbånd i kommunene 2002:12).

Samferdselsminister Torill Skogsholm sier i pressemeldingen tilhørende veilederen fra 2002: *Jeg oppfordrer kommunene til å gå sammen om å legge til rette for bredbåndsutvikling i regionene. Gjennom samarbeid og kreativ tenking er det mulig å bygge ut infrastruktur og etablere tjenester i områder der det i utgangspunktet ikke vil være kommersielt grunnlag for bredbånd. Dersom kommunene går sammen om å etterspørre bredbåndstjenester, kan de presse prisene slik at både kommunene selv, husstander og næringsliv kan få bredbånd til priser som er sammenlignbare med sentrale områder* (Pressemelding 19/2002, Bredbånd: Kommunene må gå sammen om bredbåndssatsning i regionene 2002:1). Videre sier samme veileder at en velfungerende bredbåndskapasitet er en forutsetning for å nå samfunnspolitiske mål for næringsutvikling, vekst, utjevning av levevilkår, helse, utdanning, kultur og forvaltning.

Det er i kommunenes egen interesse at de bidrar til bredbånd lokalt, slik at de derved bidrar til regjeringens mål for Norges utvikling. I tillegg kommer det i 2001 en Stortingsmelding hvor Kommunal- og moderniseringsdepartementet presiser følgende om Fylkeskommunenes rolle: *Regjeringen ønsker at fylkeskommunen skal bli fornyet og styrket i rollen som regional utviklingsaktør. Det foreslås å gi fylkeskommunen økt myndighet i forvaltningen av distrikts- og regionalpolitiske virkemidler. Regjeringen anser dette som viktigere for å styrke fylkeskommunen som utviklingsaktør enn å overføre ansvaret for regionale miljø- og landbruksoppgaver. Regjeringen ønsker at fylkeskommunens rolle skal utvikles fra myndighetsutøver til en partner i regional utvikling. Fylkeskommunen må i arbeidet med det regionale utviklingsprogram ta lederskapet og de nødvendige initiativ for å videreutvikle partnerskapet regionalt. Partnerskapet skal ha reell innflytelse på innretningen av strategiene i det regionale utviklingsprogrammet - slik skal regional utvikling bli et felles ansvar for aktørene. For å styrke det regionale partnerskapet vil regjeringen vurdere økt delegering til det regionale nivået innenfor ulike statlige sektorer* (Stortingsmelding 19 2001-2002). Vi tolker det slik at regjeringen har forsøkt å oversette og bearbeide ideen så rasjonelt som mulig for å forsterke budskapet og den økonomiske og strategiske effekten det skal gi (Røvik 1998).

Regjeringen åpner altså for individuelle løsninger rundt om i landet, men gir samtidig føringer for hvordan oppgavene skal løses med fokus på langsiktighet. Målet uttrykkes tydelig innenfor miljøgevinster, innovasjon og teknologi.

Informasjonsteknologi har på dette tidspunkt gått fra å være en nisje for spesielt interesserte, til å bli allemannseie. Dette gjør at bredbånd nå griper inn i flere politiske områder som:

Utdanning	Kompetansekravene øker innenfor IT samtidig som IT blir et viktigere medium for nye undervisningsformer
Forskning	FoU innenfor IT er nå en viktig forutsetning for innovasjon og internasjonalisering av næringslivet
Kultur	I en verden hvor informasjon er tilgjengelig overalt kreves det aktiv handling for å bevare og videreutvikle vårt språk og kultur
Sikkerhet	Det blir en offentlig oppgave å sikre informasjonssystemer og kommunikasjonsnett som brukerne kan ha tillitt til
Helse	Ved mere effektiv informasjonsutveksling og samarbeid, kan man endre arbeidsfordelingen mellom ulike fagområder og med bruk av telemedisin ligger det stort potensiale i bruk av IT i helse- og sosialsektoren
Funksjonshemmede	IT kan gi nye muligheter for deres deltagelse i samfunnet
Medier	Det nye mediebildet vil gi store endringer i ytringsmulighetene. Dette vil også skape utfordringer når det gjelder regulering og ny teknologi
Kommunikasjon	Det vil bli endringer innen regulering og konkurranse for telemarked og kringkasting
Miljøvern	IT vil kunne gi betydelige miljøgevinster, eksempelvis gjennom redusert reisevirksomhet og effektivisert logistikk og varetransport. Imidlertid vil det også kunne gi økt belastning på elektronisk avfall

(eNorge-planen 2005 2002)

Fra 2002 og utover finner vi at mengden dokumenter øker kraftig. Dette kan være et tegn på at ideen begynner å spre seg som et virus gjennom språklige begreper og etter hvert preger aktiviteter som skal utføres (Røvik 1998). Som vi ser i tabellen over har ideen om bredbånd over tid begynt å spre seg ut i aktiviteter som omfatter flere departementer, mere eller mindre samtidig. Imidlertid har ikke ideen om bredbånd spredt seg kun i departementene, men også ute i kommunene har innbyggerne begynt å se nytten av den nye digitale verden. Dette kan ha forsterket spredningen av ideen.

Et eksempel på oversetting gjennom konkretisering (Røvik 1998) kan være beslutningen om at regjeringen skal bidra finansielt. Oppfølging av kommunenes fremdrift skjer gjennom videreføring av eNorge planen og måling gjennom HØYKOM, som også er en

tilskuddsordning i tillegg til å gjennomføre undersøkelser. Langt senere, i 2008, oppretter de difi, Direktoratet for forvaltning og IKT. Difi skal gjennom konferanser og kursing høyne den digitale kompetanse i det offentlige. På denne måten har de tatt ideen fra der generelle til det spesifikke gjennom å opprette konkrete prosjekter som forsterker ideens gjennomføringsevne.

Som vi ser har altså regjeringen hatt stadige behov for å oppdatere og vedlikeholde kommunikasjonen omkring ideen om bredbånd over en 10 års periode. Dette anser vi som et tegn på ideens kompleksitet (Røvik 2007). Andre forklaringer kan være stadige regjeringsskifter i perioden. Mangelen på tydelighet omkring type bredbånd og kapasitet kan forklares med kompleksitet i selve ideen. Men det kan også tilskrives ulike behov i de ulike kommunene basert på demografi, næringsliv og topografi. På tross av stadige utgivelser fra regjeringen som uttrykker viktigheten går utbyggingen på landbasis sakte.

Imidlertid viser Troms seg å være handlekraftig, og setter i gang utbyggingen allerede i 2003. På landsbasis videreføres eNorge prosjektet, og gir ut oppdaterte planer flere ganger over det neste ti-året. Neste delkapittel vil omhandle prosessen ideen tok fra fylket og ut i kommunene i Troms.

5.3 Ideen tas opp hos Troms Fylke og etableres i kommunene

Spørsmål som man ofte må ta stilling til ved konkretisering kan være; hva vil vi i denne organisasjonen legge i konseptet? I hvilken grad og på hvilken måte, men også i hvilket omfang, skal innføringen berøre og konkret involvere ulike aktivitetsområder og grupper? Oversettelsesteori kan ofte ha utgangspunkt i at en annen praksis, mønster eller organisasjon skal kopieres eller etterlignes (Røvik 1998:161). I vår oppgave handler det om en ide som skal etterlignes. eEurope var i oppstartsfasen og ikke konkretisert eller ferdigstilt når regjeringen plukket opp ideen for oversetting til norske forhold. Dermed kan vi si at dette på den ene siden er en teoretisk/ abstrakt modell som skal kopieres. På den andre siden inneholder ideen en viss grad av konkrete komponenter formulert gjennom mål, etterspørselsfremmende tiltak og mulige praktiske løsninger.

Å oversette en oppskrift vil si at man skal kontekstualisere den. Ved at man kontekstualiserer forsøkes ideer introdusert i en ny organisatorisk kontekst. Den konteksten som møter ideen kan komme til bli preget av- men også komme til selv å prege oppskriften (Røvik 2007:293).

Fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør og pådriver av fylkets oppgaver er i 2002 større enn tidligere. Fylket skal opptre som en paraply for kommunene og være leder for de oppgaver som fylket har ansvar for overfor innbyggerne og lokaldemokratiet. De strategiske målene er beskrevet i fylkestingssak 40 i 2003. Her vektlegges nødvendigheten av å ta initiativ for å kunne utvikle og etablere regionale partnerskap mellom stat og kommune. Fylkeskommunens tolking av ideen beskrives i Fylkestingssaken slik; utvikle teknologisk infrastruktur, styrke lokale leverandører, legge til rette for samhandling, effektivisering, fagutveksling, utvikle rutiner, kompetanse samt kunne forutse utvikling og behov. (Bredbåndsfylket Troms AS – rolle som regional utbyggingsaktør 2013)

Troms Fylkeskommune konkretiserer ideen gjennom å etablere Bredbåndsfylket AS i 2003. Det kan det se ut som at dette kom som et resultat av den tydelige meldingen om å ta lederskap i Stortingsmelding nr. 19 (2001-2002). Når de mottok og tolket ideen fra regjeringen ble løsningen på oversettelsen å etablere et eget selskap som skulle utvikle og konkretisere ideen om bredbånd i Troms og dermed ta konseptet fra det generelle til det spesifikke. BBTF tolket og tilpasset den generelle ideen om bredbånd til lokale og praktiske aktiviteter og rutiner, dette i samarbeid med fylkeskommunen (Røvik 1998).

Troms Fylkeskommune oppretter ett fond for bredbåndsatsingen, for på denne måte å kunne sikre fiberinfrastruktur i alle deler av fylket. satsingen Bredbåndsfylket Troms gis høy prioritet i planperioden og den nye infrastrukturen er ment å legge til rette for å fornye og effektivisere. Samarbeidet er ment å fremme nettbaserte løsninger med stamnett til alle fylkets kommuner samt ett samarbeid mot nordkalotten og Barentsregionen.

Teorien sier at oppskrifter har rom for tolkninger. Dette er et viktig poeng i å konkretisere ideen når den etableres i en organisasjon. Konkretisering vil si forsøk på å fortolke og tydeliggjøre med sikte på at man skal nedfelle rutiner i noen konkrete aktiviteter (Røvik 1998). Mulighetene kan være mange derfor kan organisasjonsinterne konkretiseringer kunne føre til at det utvikles mange varianter, dette kommer frem i argumentasjonen til oversettelsesteoretikere (Røvik 1998:161-162). Ved å konkretisere en oppskrift kan man si at organisasjonen via oversetterne forsøker å tolke og tydeliggjøre sin modell eller oppskrift. Jo mere generell og spredt ett konsept er, desto flere frihetsgrader for lokal tolkning (Røvik 1998:161). I Troms man valgt å sette ut bredbåndsatsingen i et eget selskap.

Bredbåndsfylket Troms konkretiserte oppdraget til å skulle inneholde innkjøpsamarbeid, utvikle stamnett, elektroniske tjenester samt kunne tilby overskuddskapasitet og kunne utvikle innovative bredbåndstjenester er også en forutsetning. Bredbåndsfylket Troms vil med sitt fibernett bidra til å implementere ideen om bredbånd til alle kommunene i Troms. De kunne tilby sin kompetanse og sitt distribusjonsnett samt hjelp for kommunene i oppstartsfasen med søknad i om finansiering og etablering av bredbånd. De skulle fungere som en samarbeidspartner i oppstarten og være pådriver i utbyggingen i de enkelte kommunene. Bredbåndsutbyggingen i Troms skulle gi næringslivet bedre infrastruktur, det offentlige en plattform for fornying og husstander som ønsker det digital tilgang til nye tjenester. Det nye nettet skulle også kunne være en plattform for forskning og utvikling. Når hovedstammen i nettet - fram til kommunesentrene - var utbygd, ville dette danne ryggraden i et supernett som ville kunne gi næringslivet fordeler. Transportkapasitet mellom de større sentra ville kunne gå raskt og hovedparten av fylkets næringsliv ville på tilgang på nettet via lokale leverandører. Forholdsvis lave tilleggskostnader skulle muliggjøre at nettet suksessivt kunne forgreines slik at store deler av næringslivet får aksess til det som ville bli et av Europas beste telenett. Bredbåndsfylket Troms ble etablert både for å gjennomføre utbyggingen og for å

drifte bredbåndstjenestene for kommunene i fylket (Bredbåndsfylket Troms AS – rolle som regional utbyggingsaktør 2013).

Slik som vi tolker våre funn har altså Troms Fylkeskommune konkretisert ideen gjennom å opprette et selskap for utbygging og drift av bredbånd. Selskapet på sin side har konkretisert oppdraget videre gjennom sine tilbud og mål. Vi anser det som sannsynlig at det er lite frihet til oversetting av ideen ute i kommunene, ettersom at målene i eKommune samsvarer med målene i eNorge og allerede er konkretisert. Når dette er sagt, så er det likevel slik at kommunene kan ha tatt i bruk ulike praksiser til løsninger for digitalisering. Når vi sier at det er liten frihetsgradgrad av egne tolkinger i kommunene er dette fordi BBFT og Troms Fylkeskommune har tolket, konkretisert og oversatt ideen. Vi antar dermed at det er mindre grad av valgfrihet hos kommunene.

Oversettelsesteori omhandler også hva organisasjoner gjør med organisasjonsideer som skal implementeres, og hvordan disse endres av de aktører som mottar dem (Røvik 2007). Flere av kommunene var skeptisk og ville ikke være med i starten når Bredbåndsfylket startet opp med fiberutbyggingen- de ville ikke være med å dele kostnadene i ett så stort prosjekt (Bredbåndsfylket Troms). Noen kommuner var veldig ivrig, de søkte på midler til bredbåndsutbygging og tilbød innbyggerne i kommunen sin å være med på engangssum for tilknytting til private dersom de ville koble seg på seg til fibernettet. Dette ble da en større bestilling og en involvering av innbyggerne i kommunene der bredbånd fikk en større samfunnsnyttig og næringsmessig nytte. Andre kommuner startet opp forsiktig med utbygging bredbånd sentralt i kommunen, til skoler, rådhus og helsehus. Dette støttes av Lindberg og Erlingsdottir (2005) sin teori om at samme ideer kan føre til ulike praksiser når de oversettes til lokale praksiser. Vi tolker det dit hen at kommunene har oversett ved imitasjon, dermed har det sannsynligvis oppstått lokale omforminger og variasjoner mellom kommunene i Troms.

Troms fylke ser ut for å ha kopiert ideen fra regjeringa, dette kan vi se ut fra de argumentene som de formidler i sine fylkesplaner og i fylkestingets årsrapporter bruker de ord som: Bærekraftig utvikling, miljø og ressurs hensyn, verdiskapning, energibruk, co2 utslipp klimagasser og forurensning, om bredbåndsutbyggingen. De trekker også inn den kulturelle nytten: Mangfold, kulturarv, kulturpolitikk og folkehelsearbeid. Økt livskvalitet for befolkningen. Dette stemmer overens med regjeringens uttalte mål.

Vi anser BBFT for å være translatøren i bredbåndsutbyggingen. De hadde kunnskap om det som skulle oversettes, og som lokal partner hadde de også kunnskap om lokale forhold i Troms. En utfordring for BBFT var nok at bredbånd var en ny teknologi og dermed kan det tenkes at det var behov for å etablere begreper gjennom språksetting og opplæring (Røvik 2007). Bredbåndsfylkets fortolkning av ideen var i følge Troms Fylkes strategier og mål. De skulle være en viktig utbygger for fibernet og en viktig aktør i samarbeidet mellom fylket og kommunene i Troms som leverandør av elektroniske tjenester, innkjøpssamarbeider og bidra med å utvikle framtidsrettede bredbåndstjenester. Bredbåndsfylket tok tak i ideen, de etablerte og driftet fiber og de samarbeidet med kommunene og gjennomførte utbygging innad i kommunene. BBFT har vært en pådriver som har vært til stede og snakket om hvilke endringer av praksis som skulle kunne oppnås. De har hatt myndighet i form av faglig autoritet, men også gjennom sin nære relasjon til fylkeskommunen. BBFT har ledet hele prosessen med utbygging og er fortsatt en viktig støttespiller i Troms.

5.4 Andre utfordringer ved implementering

Vi ser en forventning, i de overordnede stortingsmeldingene, om at kommunene skal være klar til å ta i bruk og formidle de nye tjenestene som det offentlige Norge har utviklet. eKommune sin overordnede oversetting av målene og forventningene legger føringer for hvordan ideen skal etableres i markedet og være til nytte for borgerne, gjennom konkretisering av hvilke effekter og muligheter digitalisering vil gi.

Kommunene i Troms har en noe mer nyansert oppfatning av bredbånd og hva som trenges av kapasitet ut fra kostnadene og hvilken teknologi som skal brukes. Behovet i små og store kommuner varierer også med antallet som skal bruke bredbånd til daglig, og hvor mange som kan være pålogget samtidig. Troms fylke preges av lave befolkningskonsentrasjoner, store avstander og spredt bosetting. Næringslivet i distriktkommunene er synkende i perioden fra 2000 årsskiftet. Befolkningsutvikling i perioden 2009-2014 viser at på fylkesnivå er utviklingen positiv med 4,51 %. I Tromsø, Harstad og Lenvik har det vært en vekst på henholdsvis 7,63 %, 5,69 % og 3,12 %, mens distriktene i hovedsak har gått ned. Dette medfører at de ulike kommunene sannsynligvis har møtt på ulike problemstillinger i forhold

til både hvilke type løsning som ble rett for dem, samt hvilke scenarier for innføringsfaser de har stått ovenfor.

	januar 2009	januar 2014	endring innbyggere	endring i %
Balsfjord	5 497	5 593	96	1,75 %
Bardu	3 981	3 985	4	0,10 %
Berg	942	918	-24	-2,55 %
Dyrøy	1 216	1 171	-45	-3,70 %
Gratangen	1 151	1 135	-16	-1,39 %
Harstad	23 126	24 441	1 315	5,69 %
Ibestad	1 440	1 436	-4	-0,28 %
Karlsøy	2 383	2 334	-49	-2,06 %
Kvæfjord	3 032	3 107	75	2,47 %
Kvænangen	1 330	1 234	-96	-7,22 %
Kåfjord	2 236	2 221	-15	-0,67 %
Lavangen	1 023	1 014	-9	-0,88 %
Lenvik	11 207	11 557	350	3,12 %
Lyngen	3 166	2 992	-174	-5,50 %
Målselv	6 490	6 634	144	2,22 %
Nordreisa	4 694	4 854	160	3,41 %
Salangen	2 203	2 223	20	0,91 %
Skjervøy	2 897	2 881	-16	-0,55 %
Skånland	2 841	2 951	110	3,87 %
Storfjord	1 869	1 941	72	3,85 %
Sørreisa	3 360	3 450	90	2,68 %
Torsken	916	878	-38	-4,15 %
Tranøy	1 537	878	-659	-42,88 %
Tromsø	66 513	71 590	5 077	7,63 %
Sum Troms	155 050	162 050	7 000	4,51 %

Tallene er satt sammen av tall fra statistisk sentralbyrå og hjemmesidene hos de forskjellige kommunene. Vi ser at det er nedgang i antall innbyggere i mange kommuner fra 2009 til 2014. Tromsø kommune har økt med ca. fem tusen innbyggere og det er nærliggende og tro at nedgangen i de andre kommunene har ført til tilvekst i Tromsø. Dette begrunner vi med at Tromsø er attraktiv som fylkets hovedstad med et stort teknologisk miljø, næringsliv, Universitetssykehus og et stort studentmiljø. Totalt sett er Tromsø attraktiv som arbeids- og studentmarked.

BBFT er bredbåndskommunikasjon på høyt nivå. Et av de kritiske forhold var å få alle kommunene med, noe som ikke var åpenbart at ville skje. (Bredbåndsrelaterede kommunale IKT driftsmodeller 2004) Ettersom at utbyggingen var en felles satsning og at det kun tok 5 år fra oppstart til ferdigstilling er det grunn til å tro at vi snakker om rask tilkobling som generelt scenario. Imidlertid var det forskjell på etterspørselen og interessen i kommunene, særlig innenfor de valgfrie elementene i pakken. Reisen inn i kommunene har sannsynligvis vært ulik for de forskjellige kommunene. Dette har vi ikke undersøkt i detalj. Vi ønsker likevel, gjennom noen eksempler, å illustrere kompleksiteten i oversettingen ute i kommunene og eksemplifisere elementer av rask tilkobling, frastøting og frikobling. På grunn av oppgavens begrensede omfang, ser vi på en kommune per scenario.

Rask tilkobling:

Rask tilkobling er når ideen umiddelbart tas inn i organisasjonen og implementeringen skjer raskt, rasjonelt og uproblematisk. I det instrumentelle perspektiv er den sentrale kjerne å se konseptet som et ferdig utviklet verktøy. En ferdig pakke som ikke trenger særlig bearbeiding. (Røvik 1998). Vi ønsker å begrense oss til å trekke frem Dyrøy kommune som eksempel på rask tilkobling. Dyrøy kommune var preget av stor fraflytting og arbeidsledigheten var betydelig da de i 2006 fikk ett nytt løft ved å få tildelt såkorn/startkapital fra statlig utviklingsfond. De så på bredbånd som en mulighet, og de omfavnet ideen. Det ble en del omtale i media, hvor Dyrøy berømmes for sitt engasjement og sin småsamfunnsatsing og lokalt mobiliseringsarbeid. I distrikter er gode nettverk og relasjoner viktig for å tiltrekke seg kunnskapspersoner. Dyrøy prøver å nå kompetanse gjennom å tilby fjernarbeidsplass i kunnskapsbedrifter. De representerer helt klart en kommune som tok tak i muligheten som digital hverdag og stedsuavhengig tenking kan gi. Erfaringen så langt er at ideen om arbeidsplasser uavhengig av geografiske plasseringer med de utfordringer og begrensninger som dette medfører appellerer til svært mange. Dette har blitt mulig gjennom bredbåndsatsningen. Hva som vil være mulig i fremtiden er en tanke som utfordrer og tiltrekker både i forhold til stedsuavhengighet, fjernarbeid og desentralisering. Dyrøy seminaret er en praksis som har oppstått som følge av bredbånd og det får en del medieoppmerksomhet. Foredragsholdere kommer fra hele verden, master- og PhD studenter samt politikere viser stor interesse for de dagsaktuelle foredrag som kjennetegner dette seminaret.

Prosjektet bredbånd ser ut for å bidra til endring i arbeidsmåter og endring i holdninger i Dyrøy. Dette er konkretisert gjennom at man i Dyrøy kan gjennomføre en utdanning, heve kompetansen, jobbe og bo i distriktet med fjernarbeidsplass muliggjort gjennom bredbånd. De stimulerer slik kommende generasjoner til å tenke stedsuavhengighet.

Dyrøy ser ut til å ha gjort en rask tilkobling. Sannsynligvis har de omfavnet ideen da de har sett de positive mulighetene bredbånd kan bidra til i forhold til kommunens attraktivitet som bosted. *Det digitale Dyrøy tar mål av seg til å høste alle mulige gevinster av bredbåndet. Høyhastighets fiber går som en motorvei gjennom kommunen i Midt-Troms. Nå får hytteeiere, studenter, prosjektansatte og gründere mulighet til å leie plass i kontorhotellet i sentrum. Etableringen av kontorhotell er et konkret resultat av satsingen på stedsuavhengig tenkning i Dyrøy kommune. Målet er bedre flyt av kompetanse ved hjelp av moderne teknologi.* (Distriktssenteret 2012).

Frikobling

Frikobling av en ide på reise er når organisasjonen kun tilsynelatende tar inn ideen. De arbeider som tidligere men de uttrykker utad at de har etablert ideen, at de tenker nytt. Reelt sett er det ingen endring, de forsetter som før men oppfattes internt som mer effektivt. Dette gjør at organisasjonen kan opprettholde den eksterne fasaden, men internt er det et skille mellom strategi, rutiner og praksis. I dag er organisasjoner opptatte av resultater og effektivitet, som kan oppnås gjennom gode rutiner og empiriske løsninger. Samtidig er de opptatt av å være ekstern legitimitet, som kan måles i grad av modernitet og fleksibilitet (Røvik 1998). Vi finner ingen kommuner i Troms som har frikoblet seg fra ideen om Bredbånd. Alle kommuner har i dag bredbånd, og alle benytter det, om enn på forskjellig vis.

Frastøting

Frastøting kan skyldes de menneskelige faktorene som med sine formelle og uformelle normer og verdier påvirker organisasjonen. Vi snakker her om det institusjonelle perspektiv.. Kultur er noe som læres og utvikles underveis, kulturen virker som en ramme for akseptabel adferd. Motstand mot endringer forklares gjerne med at konseptet er for enkelt og ikke passer inn i vår komplekse organisasjoner, det kan også skyldes at ideen strider mot etablerte og velfungerende verdier og rutiner (Røvik 1998).

En kommune i Troms som vi finner å ha gått en annen vei enn resten er Harstad/Bjarkøy. Vedtak i kommunestyret i Harstad finner vi i kommunestyres sak 76/2006 at de har laget en

strategiplan for digital utvikling. Her finner vi mål for digitalisering i perioden 2006-2009. Sørregionen av Troms Fylke hadde egne leverandører med andre samarbeidspartnere enn Bredbåndsfylket Troms og i strategiplanen står det at bredbåndstilknytning skjer gjennom Hålogaland Krafts nett. Dette betyr at de har valgt og ikke å implementere løsningen til BBFT. Imidlertid har de ikke frastøtt ideen om bredband, de har kun valgt en annen løsning.

Virus teori

Ideen vi studerer i denne oppgaven følger som sagt prosesser som strekker seg ut over et tidsrom på mere enn 10 år. Slik sett kan det hende at eventuelle frikoblinger som har funnet mellom prat og praksis kun er midlertidige, da viruset fortsatt er i spredning. Nye tenkemåter, begreper og uttrykk som introduseres via et konsept eller en ide fester seg i språket, og kan slik sett avdekke avvik mellom prat og praksis som organisasjonen langsomt og umerkelig vil justere seg i forhold til for å dekke gapet. Vi brukte Harstad som et eksempel under frastøting. I dag er de slått sammen med Bjarkøy til en storkommune og har mange strategiske planer for digitalisering. Dette kan være et tegn på at viruset har ligget latent og modnet.

Et annet tegn på at ideen om bredbånd opplever en viruseffekt er at den spres som et virus i samfunnet generelt. Området IKT finnes i stor grad i omgivelsene våre i dag. Det har gått fra å være noe som i starten var for spesielt interesserte, til å ha gjort en stor innvirkning på alles dagligliv. Vi er omgitt av digitaliserte løsninger både på jobb og i fritid, og utviklingen er konstant og hastig. Som en konsekvens av spredningen av teknologien har også kostnadene gått ned, noe som igjen har ført til ytterligere spredning da det blir tilgjengelig for enda flere gjennom lave inngangspriser til teknologien.

5.5 Digitale praksiser

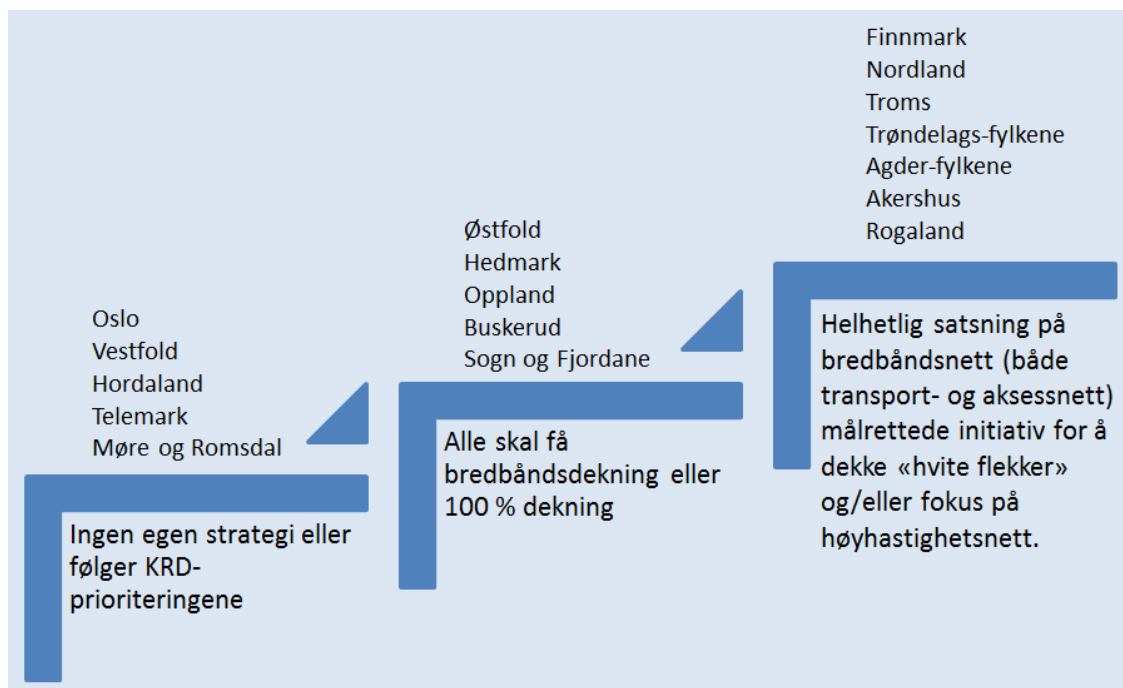
I dette kapittelet vil vi belyse vårt forskningsspørsmål: hvilke praksiser er ideen manifestert i? Hvordan kan man være sikker på endringene av praksis er forårsaket av etableringen av bredbånd? Og klarer man å finne ut om en praksis er vellykket, eller kan suksessen tilskrives konteksten den er i? Det kan være vanskelig å se en tydelig årsak/virkningssammenheng mellom ideen om bredbånd og de omkringliggende faktorer, som vil være internt og eksternt press forårsaket av den generelle teknologiske utviklingen. Når regjeringens strategi er at vi skal være en innovasjonsnasjon hva gjelder ny teknologi og bruken av denne, handler ikke ideen kun om den fysiske delen av prosjektet, nemlig selve bredbåndskabelen, men også om at praksis for selve arbeidet ute i kommunene skal endre seg. Vi vil forsøke å finne ut av om praksis har endret seg og hvordan dette kan være forårsaket av bredbåndstilknytningen, eller om det er andre forhold i bildet.

Vi ser at det kan bli vanskelig å skille mellom Troms og landet for øvrig hva gjelder praksiser, da vi ikke har gått inn i praksiser for hvert enkelt fylke. Det vi imidlertid ser er at Troms skiller seg fra andre fylker ved at de er ett av få som har valgt å opprette et eget selskap som ivaretar bredbåndsatsningen. Vi vil i dette kapittelet først se på praksisen BBFT og hvordan de ligger an på landsbasis. Deretter på vil vi presentere praksiser som har endret seg i Troms som følge av digitaliseringen. Bredbånd og digitalisering er knyttet tett sammen – uten bredbånd – færre muligheter for digitalisering.

5.5.1 BBFT sett som en praksis som har endret seg

Før opprettelsen av BBFT finner vi lite eller ingen samhandling mellom kommunene i Troms i forhold til spørsmål om IKT. Vi kan dermed si at etableringen av BBFT var en endring av praksis for IKT arbeid i Troms.

Troms er i dag et sterkt og godt utbygd bredbåndsfylke, og har klatret fra bunnplassering i 2002 til å bli et av landets beste fylker på bredbånd. Innovative løsninger, profesjonalitet og et unikt samarbeidsmiljø mellom kommunene og fylkeskommunen er fundamentet denne suksessen sies å bygge på.

(Resultater av arbeid med bredbånd i fylkeskommunene 2013:14)

Som vi ser av tabellen over ligger Troms helt i tet i forhold til dekning av bredbånd i fylkene. De berømmes for å ha en helhetlig satsning på bredbåndsnett, fokus på å dekke områder som i dag ikke har tilstrekkelig dekning samt strategi for fremtidig behov gjennom høyhastighetsnett (Resultater av arbeid med bredbånd i fylkeskommunene 2013). Bredbåndsfylket Troms er i hovedsak ferdig med nettet til alle kommunene i fylket. Deres prioritet er i dag dialog med kommunene for å stimulere til økt bruk, særlig innenfor områdene skoleverk, helse og offentlige tjenester på nett (Breibandsmobilisering og organisering 2010).

Samarbeid på tvers i Troms har gitt nye praksiser gjennom fylkesomfattende samarbeid mellom fylkeskommunen, kommunene, regionrådene, næringslivet og FoU-miljøene. Etableringen av en felles infrastruktur for bredbånd skal legge til rette for å fornye og effektivisere offentlig og privat virksomhet (Kompetansesamfunnet Troms 2003). Gjennom bredbåndutbyggingen har Troms etablert et samarbeid som benyttes på flere områder slik som helse, skole, ny infrastruktur, kultur og forvaltning av naturressurser. Videre har det oppstått praksiser om samarbeid mellom kommunene på spesifisering og utvikling av fellestjenester (Breibandsmobilisering og organisering 2010). Dette vil vi utdype noe mere i neste delkapittel.

BBFT representerer en kompetanse på IKT som er tilknyttet et faglig nettverk som ikke bare har sikret utvikling, men også høynet den digitale kompetansen i Troms. Kommunene har tilgang på personer med kompetanse på prosjektledelse, offentlige innkjøp og brukertjenester gjennom BBFT. Samarbeidet med lokale leverandører både i privat og offentlig sektor har etablert et forum for felles profilering, innkjøpssamarbeid og prosjektgjennomføring som ikke var praksis før bredbåndsatsningen. I tillegg har samarbeidet på tvers av sektorer og administrative nivå styrket fylkets forhandlingsposisjon mot nasjonale beslutningsmyndigheter. Sist men ikke minst – arbeidet med nasjonalt helsenett i Troms har ført til et nytt samarbeid mellom lokalt helsenett og det nasjonale helsenettet. (Breibandsmobilisering og organisering 2010).

5.5.2 Endrede praksiser i kommunene i Troms

Praksiser vi finner at har endret seg i fylket etter opprettelsen av BBFT er at samarbeidet om bredbånd har stimulert til andre samarbeid mellom kommunene. I Midt-Troms samarbeider kommunene om andre IKT-tjenester. I Nord-Troms har kommunene etablert et felles driftsopplegg for IKT. I Sør-Troms har kommunene Berg, Torsken og Tranøy har gått sammen om ”Senja-legen” et samarbeid om helsetjenester. De fleste kommunene i Troms har etablert digitale senter med videokonferanse utstyr. Samarbeid om språkundervisning mellom Gratangen og Karlsøy er et eksempel på bruken av dette. FoU-miljøene har tilbud om gratis bruk av nettet til forsøk og prosjekter. Et eksempel på dette er NORUT som bruker nettet til EU-prosjektet ”Far north Living Lab” (Breibandsmobilisering og organisering 2010). HØYKOM rapport 405 (2004) viser at kommunene måtte forplikte seg til en langsiktig avtale om bruk av BBFT’s bredbånd. Dette gjaldt selv om de hadde inngått andre avtaler på et tidligere tidspunkt (Bredbåndsrelaterte kommunale IKT-driftsmodeller 2004). Vi anser også dette for å være en endring av praksis. Lyngen, Dyrøy og Kåfjord kommune har bygd ut egne lokale fibernett ut fra stamnettet til BBFT, til alle husstander i disse kommunene, altså er dette en ny praksis for leveranse av bredbåndsløsninger til innbyggerne (Breibandsmobilisering og organisering 2010).

Vi finner altså at prosjektet bredbånd har endret etablerte praksiser i Troms. Ved å se på kommunenes nettsider finner vi at noen av kommunene har enkle interaktive tjenester og tilgang på elektroniske søketjenester og søknadsskjema. Andre kommuner har elektronisk

behandling av søknader og man kan gjøre oppslag i kommunale systemer samt fylle ut elektroniske skjema. Offentlig informasjon med tilgang til søknadspapirer, publisering av offentlige rapporter og direktesendte begivenheter øker stadig på kommunenes internett-sider. Lokal aviser publiserer aktuell informasjon både i trykket og i internettversjon. Gjennom politisk informasjon, e-post og pratekanaler er internett en arena for politiske partier og et mulig sted å fornye den politiske debatten. Det ser ut for at kommunene har adoptert ideen ut fra de behov som de har til teknologi i sin hverdag.

Det som kan være hindre eller muligheter for videre utvikling av bredbånd i Troms vil vi komme inn på i neste delkapittel.

5.5.3 Hemmere og fremmere for bredbånd i Troms

En hemmer for bruk og assistanse fra Bredbåndsfylket kan være at kommunene ikke så de fremtidige behovene slik at de kunne ta høyde for utviklingen dermed valgte kanskje noen kommuner for liten kapasitet på bredbåndet og har allerede behov for oppgradering.

Økonomien innvirker på etablering av bredbånd. Regjeringen krevde at kommunene skulle dekke bredbåndet selv mens økonomien i kommunene tillot ikke en investering som tok høyde for fremtidig behov for bredbåndskapasitet. Rammer og føringer fra staten utfordrer kommunal økonomi. Dette medførte redusert handlefrihet og økt gjeldsbyrde ved etableringen av bredbånd. Imidlertid frafalt fylkeskommunen avgift for bruk av fiberbredbåndet og oppfordret kommunene til ikke å kreve eiendomsskatt for bredbåndsanlegg. Fylkeskommunen satt av betydelige midler til lokale bredbåndsprosjekter. Kraft/telebransjen avstår i dag fra å kreve leie av f.eks. stolper for bredbånd. Dette er en endring fra tidligere praksis. Nå skal de ikke lengre skal fokusere på finansiell inntjening for alle parter, men god gammeldags dugnadsånd for å holde Norge i tet. Selv om tiltakene fra fylkeskommunen virker fremmende for bredbånd vil det være slik at kommunene vil måtte vurdere nytten av bredbånd i sin kommune sammenlignet med kostnaden.

Kommunens demografi, topografi og næringsliv kan også virke som en hemmer eller fremmer alt ettersom. Dersom det er mangel på faglig kompetanse eller generell arbeidskraft kan dette virke hemmende da behovet for bredbånd vil være mindre i slike kommuner. Mangel på industri og næringsvirksomhet gir lavere investeringsvillighet, mangel på ildsjeler og initiativtagere, tid og erfaring vil gå utover nytteverdien og dugnadsånden. Motsatt virking vil være sannsynlig i kommuner som har et rikt mangfold. Det kan imidlertid virke

fremmende at Fylkeskommunen har fått økt myndighet i forvaltning av distrikts- og regionalpolitiske saker og vil dermed ha et større ansvar for alle de ulike kommunene. Dette kan virke positivt for næringsutvikling og virksomhet totalt sett. Motstand mot endringer av ulike årsaker som forsiktighet hos lokale IKT ansvarlige i kommunene, manglende samtenking mellom kommunene eller ganske enkelt usikkerhet rundt bruk av IKT i enkelte kommuner kan være hemmende. Kommunereformen er en hemmer i dag ettersom at det mangler avgjørelse, men kan bli en fremmer gjennom større kommuner med andre behov enn dagens.

Vi finner flere fremmere enn hemmere for bredbånd og videre utvikling.

Bredbandsfylket Troms AS er en fremmer for etablering og bruk av bredbånd. De står ikke bare for utbyggingen og basispakken, men tilbyr også tjenester både for opplæring, bruk og ulike typer kursing som skal fremme bruken av digitale verktøy. Imidlertid er det viktig at BBFT jobber med sin egen utvikling og rolle slik at de er oppdaterte og ikke ender som en hemmer. Omstruktureringen av statlige arbeidsplasser fremmer effektivitet og digitalisering. Helseforetakene og utdannings institusjoner har et særlig fokus på teknologi og – utvikling som virker som en pådriver for bredbåndsatsningen. Tilskuddsordninger og ulike former for samarbeid mellom kommuner er fremmende for videre utvikling. Det at vi har Forsvaret til stede i nordområdene gjør at vi må opprettholde fremdriften og attraktiviteten for slike store arbeidsgivere. Fokuset på lover og regelendringer (personvernlov, digipost, e-dagen etc) som skal sikre trygg bruk av bredbånd virker også som en fremmer. Vi har mange nåværende og fremtidige brukere, og stadig flere områder som kan digitaliseres for ytterligere effektivitet, vi har evnene og viljen. Det kommer stadig flere konferanser og kurs som øker vår kompetanse på IKT, og bredbånd har stor interesse i media.

Regjeringens ufravikelige fokus på bredbånd og nytten av denne fremmer ikke bare digitaliseringen, men også lokalsamfunnsutviklingen, bosetting og fungerende samfunn. Det har hatt opplysende effekt, stor geografisk spredning, og har gitt opphav til omfattende samarbeid i det offentlige, kommunale og private næringsliv. Prosjektporteføljen har gitt erfaringer fra flere hundre bruksorienterte prosjekt. Dette er enestående, også i internasjonal sammenheng.

5.6 Konklusjon og oppsummering

I dag er IKT overalt; i telefonen, bilen, tv-en, hvitevarene, heisen, panelovnen og informasjonstavlen på bussholdeplassen. I tillegg kunne vi ramset opp alt annet vi kjenner i den fysiske verden. I Stortingsmeldingen Digital Agenda for Norge går det tydelig frem at internett har kommet for å bli, og at vi bare har sett begynnelsen. Hvert år er det anslått at trafikken på internett vokser med 20 – 25 prosent. Flere bransjer som f.eks. banker og reisebyråer er nesten heldigitaliserte og flere bransjer følger nå etter. Nær sagt alt vi kjenner til i en offline verden vil bli digitalt tilgjengelig og tjenesteinnholdet som blir forespeilet vil kreve langt større kapasitet enn det vi har i dag. Verden vil se stadig flere og nye varianter av skjermer, flere varianter av levende bilder, sanntidsdata og maskin-til-maskin tjenester. Aldri har folk brukt mer tid på internett og aldri har veksten i bruk vært høyere. En viktig grunn til dette er at antallet internettilkoblede gjenstander øker. I de fleste husstander i dag er det flere som bruker internett samtidig. Legger vi til grunn fremtidsvyene for digital tjenesteutvikling slik de fremstilles i Digital Agenda for Norge, må vi ta hensyn til antall brukere og antallet ulike maskiner i bruk, både i husstander og i offentlige og private virksomheter (Bredbånd = verdiskapning 2013) Slik innleder Per Morten Hoff, generalsekretær i IKT-Norge sin rapport om samfunnsnyttene av bredbånd. Slik vi leser dette har fremtidsvyene for bredbånd slik NoU rapporten beskrev dem i kapittel 2.3 i stor grad blitt en realitet.

Hvordan gikk det med ideen om bredbånd når den ble oversatt?

I lys av dette vil ta vi et blikk tilbake mot den opprinnelige ideen om bredbånd formidlet av regjeringen. Målet ble kommunisert ut i til fylkene med eNorge-planene som hovedkanal for budskapet. Regjeringen oversatte målene og språksatte de innenfor følgende konkrete områder: Verdiskapning gjennom innovasjon og konkurranse, samordnet effektivitet i offentlig sektor og at alle skulle kunne delta i den digitale hverdagen. Regjeringens rolle skulle være pådriver. Kommunene ansvarlig for utbygging og utføring. Vi kan ikke se at målene er endret underveis. Imidlertid har de gjort justeringer i forhold til at de har økt trykket gjennom å kommunisere gjennom flere veiledere, de har ansvarliggjort fylkeskommunene og de har etter hvert bidratt med finansiell støtte.

Resultatet av arbeidet med bredbånd i fylkeskommunene preges av fylkeskommunenes ulike problemforståelse for hva som var nødvendig kapasitet basert på ulike mål og forutsetninger for sine fylker. Troms peker seg ut som ett av fylkene som har ansett neste generasjons nett

for høykapasitet. Og de sier at dette har både næringslivet, innbyggerne og offentlig tjenesteyting sett viktigheten av (Resultater av arbeid med bredbånd i fylkeskommunene 2013). Dette støttes i HØYKOM rapport 405 som beskriver Bredbåndsfylket Troms og Troms Fylkeskommune som ett vellykket prosjekt. De trekker frem den regionale styringsformen, utbygging av kraftig infrastruktur som gir flere og billigere tjenester til kommunene. De mener også at dette samarbeidet har stimulert lokale bedrifter i fylket positivt, man har holdt kostnadene nede ved å samle etterspørselen og de mulighetene som fiberkapasiteten gir kan utnyttes lokalt (Bredbåndsrelaterte kommunale IKT driftsmodeller 2004).

I dag har 99,9 % av alle husstander grunnleggende bredbåndsdekning. Dette betyr at det er om lag 2000 husstander som mangler tilbud om bredbånd i Norge. I Troms falt løsningen på fiber, på landsbasis har 90% av landets befolkning mindre enn 2 km til en fibernode. I Troms er tallet også 90%, de resterende 10 % har mellom 5 og 10 km til nærmeste finernode. De i Troms som ikke dekkes inn av fibernode skal kunne få bredbånd via satellitt. Men unntak av Troms har over 90% av befolkningen et valg mellom minst tre tilbydere av bredbånd. Troms er eneste fylke i en monopol-lignende situasjon med kun én tilbyder (Bredbåndsdekning 2013, 2013)

Troms Fylkeskommunes rapport om Bredbåndsfylket Troms rolle som regional utbygger stiller kritiske spørsmål om pris på deres tjenester, de peker på begrenset handlefrihet for kommunene og etterspør mulige forbedringspotensialer mellom BBFT og de IKT-ansvarlige i kommunene. I denne rapporten stiller man også spørsmål om BBFT sin fremtid og om de er oppdaterte i forhold til etterspørselen etter bredbåndstjenester i Troms for de neste 10 årene. Mulighetene de konkret peker på er tydeliggjøring av strategisk retning og mål for BBFT (Bredbåndsfylket Troms AS – rolle som regional utbyggingsaktør 2013). Dette er den eneste kritiske rapporten vi finner om løsningen Troms har valgt for implementeringen av ideen om bredbånd. Så vidt vi kan se har BBFT vært tro mot den opprinnelige ideen når de har kontekstualisert denne og implementert i Troms fylke. De har fungert godt i rollen som translatør og bidrar fortsatt med sin kompetanse. Imidlertid bør de være bevisst på utviklingstakten og de nye behovene for å beholde sin posisjon som en av de beste løsningene i landet.

Så har praksis endret seg som følge av bredbånd?

Digitaliseringen av verden og Norge hadde kommet selv om ikke Norge hadde vært proaktiv – man kan kanskje stille spørsmålsteget om fremgangsmåte og tildeling av økonomiske midler som er bevilget. Imidlertid trekker både NEXIA, HØYKOM og vestlandsforskning frem at Norge og Troms fylke har kommet langt i digitalisering av offentlig effektivisering, lokale tilpasninger og modernisering, papirløse og byråkratiske løsninger på offentlig henvendelse mot kommune eller statlige enheter. Hva ville skjedd om Norge IKKE hadde klart å innføre bredbånd til alle landets kommuner? Det som helt klart ville være en konsekvens ville være andel brukere av digitale enheter og bruk av digitale skjema ville vært mindre.

Dagens organisasjoner er opptatte av effektivisering og lønnsomhet, dette gjelder i stor grad også offentlig sektor. Store IKT investeringer i organisasjoner er ofte kostbare, levealderen på IKT utsyr er kortvarig og utviklingen av nye komponenter går fort. Innføring og etablering av bredbånd endrer hverdagen til alle ansatte gjennom at det fører til endringer i rutiner, grensesnitt og utstyr. Nye kunster må læres, gamle rutiner må avlæres og god opplæring må til. Når alt er på plass oppstår det gjerne «barnesykdommer» og når alt endelig virker så er det på tide å oppdatere utstyret og rutinene igjen. Det er ikke lett å se at IKT investeringer gir ønsket økonomisk gevinst. Stadige endringer i omgivelsene gjør at IKT er et av de områder som har kortest levetid på sine produkter. Å lede slik at man realiserer gevinster øker modenheten på IKT investeringer. Utfordringer på veien er gjerne knyttet til organisasjonens modenhet, risikovillighet, manglende tillit eller økonomiske overskridelser. Slike utfordringer kan føre til at prosjekter feiler og at gevinstene av ideens reise og implementering uteblir eller ikke lar seg måle (Preppard, Ward og Daniel 2008). Difi- Direktoratet for forvaltning og IKT - har i 2014 økt sin involvering i digitaliseringen og moderniseringen på landsbasis. Deres videre arbeid vil ha fokus på utvikling av mål og forslag til tiltak for realisering av digitalt førstevalg. KommIT har etablert Gevinstkokeboken med konkrete tiltak for effektivisering, realisering av mål og måling av effekter. Denne bygger videre på arbeidet som er gjort for digitalisering som er en oppfølger mot Difi sitt prosjekt. Gevinstkokeboken er ment å fremme resultater av digitale verktøy til nytte for kommunene for å vise hva som gir gevinster samt en læring på tvers av kommuner i programmer, målekort og verktøy som kan brukes i rapportering eller som opplæring. (Digitalt førstevalg - en kartlegging av hindringer og muligheter 2011).

6 Avsluttende refleksjoner

Vi har i denne oppgaven sett på etableringen av Bredbånd i Troms fylke. Problemstillingen var; Hva kjennetegner bredbåndsideens «reise» fra nasjonalt til lokalt nivå, og hvordan kommer satsingen til uttrykk i praksis i Troms?

For å belyse denne ytterligere stilte vi tre forskningsspørsmål;

Hva var ideen, motivet og begrunnelsen for bredbåndssatsningen?

Hvilke prosesser ble utløst på veien fra prat til praksis?

Hvilke praksiser er ideen manifestert i?

Proessen viste seg å være kompleks, og det har vært utfordrende å få tilstrekkelig oversikt. En særlig utfordring har vært dette at bredbånd i seg selv er et fysisk produkt i form av ulike typer «hardware». Imidlertid øker kompleksiteten ved at produktet i seg selv har liten verdi uten at man benytter «software» i form av dataprogrammer og menneskelige ressurser. Først når disse tre elementene kombineres blir det mulig å ta ut effekter. En annen utfordring har vært at IKT i seg selv er et stort og komplekst område. Vi har brukt mye tid på å tilegne oss ny kunnskap, da ingen av oss har bakgrunn fra denne bransjen. Slikt sett har vi vært lite forutinntatte om hva vi kom til å finne, og det kan jo sees på som en fordel.

Proessen med etableringen av bredbånd i Troms kom som en del av et større forløp, nemlig regjeringens målsetning om bredbånd til hele landet. Dermed valgte vi å beskrive begge prosessene for å belyse bredbåndssatsningen i en større kontekst. Vår undersøkelse har i stor grad vist at veien bredbåndsideen tok fra prat til praksis kan forskes på ved hjelp av Røviks teorier om ideer på reise, at denne kan kombineres med hans teorier om implementering, og benyttes for å beskrive både motivet, prosessene og praksisene ideen kom til uttrykk i. Før vi startet undersøkelsen hadde vi en oppfatning om at etableringen av bredbånd i Troms var en suksess, og vår holdning til dette er ikke svekket i løpet av oppgaven.

Suksess kriterier for videre utvikling av bredbånd og større effekter på etablerte/nye praksiser kan være at regjeringen fortsetter sitt fokus på viktigheten av digitale løsninger i det offentlige. Videre må Bredbåndsfylket Troms etter vår mening fortsette å utvikle seg og jobbe aktivt for å forbli den mest attraktive partneren for samarbeid med kommunene. Vi har avdekket at man i liten grad foretar måling av planlagte effekter, med bakgrunn i teorien om gevinstledelse mener vi å ha funnet tegn på at målrettet styring og måling kan påvirke IKT prosjekter positivt.

Vår hensikt har vært å bruke en ren sekundær datagrunnlags analyse bestående av dokumenter fra det offentlige kombinert med undersøkelser profesjonelle partnere har foretatt for å danne oss et bilde over bredbåndsideens reise og dens effekter på praksiser fra opprinnelsen i år 2000 og frem til i dag. En videre analyse kunne vært å gå mere i dybden og sammenlignet bruken av bredbånd i de ulike kommunene i Troms for å se om effekten av endrede praksiser er sammenlignbar og slik kunne bekrefte våre antagelser om at kommunene har tatt i bruk bredbånd på ulikt vis.

Implementering, oversetting og translatør kompetanse har vært en sentral del av vår teoretiske bakgrunn for oppgaven. Her kunne man også bygd en ny undersøkelse ved å gå til de ulike kommunene og kartlagt deres syn på hvordan Bredbåndsfylket Troms har fylt denne rollen i forhold til våre teoretiske antagelser.

Videre forskning kunne også sammenlignet funn fra vår oppgave gjennom tilsvarende undersøkelse av andre fylker i Norge.

7 Referanseliste

Bøker

Bakka, J.F., Fivelsdal, E. og Nordhaug, O. (2004). *Organisasjon og ledelse; struktur, prosesser, læring og kultur*. Oslo: Cappelen Akademisk

Christensen, T., Lægreid, P., Roness, P.G. og Røvik, K.A.(2009). *Organisasjonteori for offentlig sektor*. Oslo: Universitetsforlaget

Czarniawska, B. og Joerges, B.(1996). *Travels of ideas*. I Czarniawska, B og Sevón, G(1996). *Translating Organizational Change*. Berlin: de Gruyter

Czarniawska, B. and Sevón, G. (1996). *Translating organizational change*, Berlin: De Gruyter

Jacobsen, D.I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Røvik, K.A.(1998). *Moderne organisasjoner, trender i organisasjonstenkingen ved tusenårsskiftet*. Bergen: Fagbokforlaget

Rørvik, K.A. (2007). *Trender og Translasjoner, Ideer som former der 21. århundrets organisasjon*. Oslo: Universitetsforlaget

Sahlin-Andersson, K. (1996). *Imitating by editing success. The construction of organizational fields and identities*, I Czarniawska, B. and Sevón, G. (1996). *Translating organizational change*, Berlin: De Gruyter

Andre kilder

Bredbåndsfylket Troms AS
<http://www.bredbandfylket.no>
<http://www.bredbandfylket.no/historie.30395.no.html>

Everett, E.L. og Furueth, I.(2012). *Masteroppgaven Hvordan begynne–og fullføre*. Oslo: Universitetsforlaget.

Distriktssenteret (2012) *Dyrøy legger til rette for stedsuavhengig arbeid*
URL: <http://distriktssenteret.no/2012/02/23/dyroy-legger-til-rette-for-stedsuavhengig-arbeid/>

Europa Resumeer av EU lovgivningen (2005) *Digital Strategi, I2010-Strategien, eEurope-Handlingsplan*
URL:http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/l24221_da.html

Høykom rapport 405 (2004) *Bredbåndsrelaterte kommunale IKT-driftsmodeller*
URL: http://www.regjeringen.no/upload/kilde/krd/red/2006/0040/ddd/pdfv/227309-ikt-driftsmodeller_hoykom.pdf

Kommunenes sentralforbund (2008) *eKommune 2012 - Lokal digital agenda*, kommuneforlaget
https://www.stfk.no/upload/RegUt/IKT-programmet/maldokument_ekommune_strategi.doc

Kommunenes sentralforbund(2005) *eKommune 2009 – det digitale spranget*, kommuneforlaget
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/dok/regpubl/stmeld/2006-2007/stmeld-nr-17-2006-2007-/4/2.html?id=441527>

Kommunenes Sentralforbund (2012) *Digitaliseringsstrategi 2013–2016 for kommuner og fylkeskommuner*, kommuneforlaget
<http://www.ks.no/PageFiles/15910/KS%20Digitaliseringsstrategi.pdf>

Lindberg, K. og Erlingsdottir, G.(2005) *Att studera översättningar*, I Nordiske Organisasjonsstudier, artikkelsamling, 3-4-2005, Bergen: Fagbokforlaget

Moderniseringsdepartementet, (2005). *eNorge 2009 – det digitale spranget*.
URL: http://www..dep.no/filarkiv/251516/enorge_2009_komplett.pdf

Nexia (2013) *Resultater av arbeid med bredbånd*
URL: <http://www.nexia.no/index.php?side=Filer>

Nexia (2013) *Bredbånd=Verdiskapning*
URL: http://www.nexia.no/admin/upload/Nexia_bredband_verdiskapning.pdf

Nexia (2013) *Bredbåndsdekning 2013*
URL: <http://www.nexia.no/index.php?side=Filer>

NoU 22, (2001) *Fra Bruker til Borger*, Arbeids og sosialdepartementet
URL: <http://www.regjeringen.no/Rpub/NOU/20012001/022/PDFA/NOU200120010022000DDDPDFA.pdf>

Nærings og Handelsdepartementet (2002). *eNorge 2005*.
URL: http://www.regjeringen.no/upload/kilde/mod/red/2000/0002/ddd/pdfv/154031-enorge_2005_endelig.pdf

Nærings og Handelsdepartementet (2000) *Regjeringens handlingsplan for bredbåndskommunikasjon*
URL: http://www.regjeringen.no/nb/dep/nfd/dok/rapporter_planer/rapporter/2000/regjeringens-handlingsplan-for-bredbands.html?id=105547

Peppard, J, Ward, J. og Daniel, E. (2008) *Managing the realization of business benefits from IT investments*.

<http://www.isaca.org.uk/northern/Docs/MISQ%20Building%20a%20Better%20Business%20case.pdf>

Pressemelding 19/2002 Samferdselsdepartementet 19.03.2002: «*Bredbånd: Kommunene må gå sammen om bredbåndssatsning i regionene*»

URL: http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/sd/Nyheter-og-pressemeldinger/2002/bredband-kommunene_ma_ga_sammen.html?id=247395

Samferdselsdepartementet (2002) *Rapport utarbeidet av ECON Senter for økonomisk analyse og Teleplan, på oppdrag fra Samferdselsdepartementet.*

URL: <http://www.regjeringen.no/upload/kilde/sd/rap/2002/0003/ddd/pdfv/166781-bredbandskartlegging.pdf>

Samferdselsdepartementet (2002) *Bredbånd i kommunene: Hva er bredbånd, hvorfor er det nyttig og hvordan kan det brukes?*

URL: http://www.regjeringen.no/upload/kilde/sd/bro/2002/0002/ddd/pdfv/150574-bredband_i_kommunene.pdf

Stortingsmelding nr. 19 (2001-2002) *Nye oppgaver for lokaldemokratiet - regionalt og lokalt nivå*

URL: http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/dok/regpubl/stmeld/20012002/stmeld-nr-19-2001-2002-.html?regj_oss=1&id=195855

Stortingsmelding nr. 25 (2008-2009) *Lokal vekstkraft og framtidstru Om distrikts- og regionalpolitikken*

URL: http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-25-2008-2009-.html?regj_oss=1&id=554564

Stortingsmelding nr. 49 (2002-2003) *Breiband for kunnskap og vekst.*

URL: http://www.regjeringen.no/nb/dep/nfd/dok/regpubl/stmeld/20022003/stmeld-nr-49-2002-2003-.html?regj_oss=1&id=197309

Troms Fylkeskommune (2013) *Bredbåndsfylket Troms AS – rolle som regional utbyggingsaktør*

URL: <http://www.bredbandsfylket.no/oppsummering-av-eiermoete-24-oktober-2013.5333889-30397.html>

Troms Fylkeskommune (2003) *Kompetansesamfunnet Troms, fylkesplan 2004-2007*

URL: <http://www.tromsfylke.no/Portals/0/Vedlegg/Publikasjoner/Planer/Generelle/FylkesplanforTroms2004til20070000.pdf>

Troms Fylkeskommune (2010) *Regionalt utviklingsprogram for Troms 2010*

URL:

<http://www.tromsfylke.no/LinkClick.aspx?fileticket=Gz9rkVqQ9ug%3D&tabid=332>

Troms Fylkeskommune (2010) *Ubegrensede muligheter – også for distriktene*

URL: <http://www.tromsfylke.no/LinkClick.aspx?fileticket=KahcICscyrs%3d&tabid=135>

Troms Fylkeskommune (2004) *Årsrapport*

URL: <http://www.tromsfylke.no/Portals/0/Vedlegg/Publikasjoner/Rapporter/arsmelding20040000.pdf>

Troms Fylkeskommune (2003) *Årsrapport*

URL:

<http://www.tromsfylke.no/Portals/0/Vedlegg/Publikasjoner/Rapporter/rsrapport20030001.pdf>

Troms Fylkeskommune (2014) hjemmeside

URL: <http://www.tromsfylke.no/OmTroms/tabid/57/Default.aspx>

Vestlandsforskning (2010) *Breibandsmobilisering og organisering*

URL: http://distriktssenteret.no/wp-content/uploads/2013/05/breibandsmobilisering-og-organisering_vestforsk-2010.pdf

Wikipedia (2013) *Bredbånd*

URL: <http://no.wikipedia.org/wiki/Bredb%C3%A5nd>

VEDLEGG 1 Regnskapstall Bredbåndsfylket Troms AS

Bredbåndsfylket Troms AS				
Tall i tusen				
Resultat	2013	2012	2011	
Driftsinntekter	30846	27261	34061	
Driftskostnader	32644	31839	28886	
Driftsresultat	-1798	-4578	5175	
Finansinntekter	66	138	218	
Finanskostnader	2040	2148	2369	
Resultat av finansposter	-1974	-2010	-2151	
Resultat før skatt	-3771	-6588	3024	
Skattekostnad på ordinært resultat	-844	-1838	850	
Ordinært resultat	-2927	-4750	2174	
Eiendeler				
Sum Varige driftsmidler	89082	94688	99205	
Sum fordringer	6535	2332	3950	
Sum omløpsmidler	5662	1023	10085	
SUM EIENDELER	101279	98043	113240	
Egenkapital og Gjeld				
Sum egenkapital	46629	49556	54307	
Sum langsiktig gjeld	43995	43995	54198	
Sum kortsiktig gjeld	10655	4491	4735	
Sum Egenkapital og Gjeld	101279	98042	113240	
Nøkkeltall:				
	2013	2012	2011	
Resultatgrad	-5,83 %	-16,79 %	15,19 %	
Likviditetsgrad I	1,15	0,75	2,96	
Likviditetsgrad II	1,15	0,75	2,96	
Egenkapitalandel	46 %	50,50 %	48 %	
Gjeldsgrad	1,17	0,98	1,09	
Totalrentabilitet	-1,70 %	-4,50 %	4,80 %	
Rapporten er generert fra 1881.no 09.09.2014				

VEDLEGG 2 Intervjuguide

Intervjuguide

Vi har ikke foretatt primær intervjuer. Denne guiden er brukt som grunnlag for systematisk gjennomgang av dokumentene vi har brukt som datagrunnlag.

Nedbryting av problemstilling:

Problemstillingen vår er som følger: Hva kjennetegner bredbåndsideens «reise» fra nasjonalt til lokalt nivå, og hvordan kommer satsingen til uttrykk i praksis i Troms?

Vi har valgt tre forskningsspørsmål for å belyse problemstillingen ytterligere:

Hva var ideen, motivet og begrunnelsen for bredbåndssatsningen?

Hvilke prosesser ble utløst på veien fra prat til praksis? Her vil vi se på to identifiserte forløp; fra regjering til fylke, og fra fylke til kommune.

Hvilke praksiser er ideen manifestert i?

Overordnet:

- Hva er bredbånd – hvilke fakta, aktører og roller er mest fremtredende?
- Var dette med bredbånd en ide på reise? Hva var kildene? Hvilke begrunnelser og motiver finner vi?
- Hvem gav oppdraget, hvordan var det formulert. Hvor tydelig var målsettingene?
- Hvem mottok oppdraget i Troms, i hvilken grad og hvordan ble dette oversatt og tolket?
- Hvilke aktører var involvert underveis?
- Hvilke bredbåndspraksiser finner vi i Troms?
- Rikets tilstand, hvor langt et man kommet på nasjonalt nivå i å fornye, forenkle og forbedre i forhold til bredbåndssdekning?

Når man skal analysere veien fra Ide til praksis, vil vi ta for oss to prosesser; Begge prosesser beskriver målsetninger. I hvilken grad er disse nådd? Klarer vi å finne noe som tydelig kan forklares som en årsak/virkningsforhold? Oversettelseskjeden vil også følge to ulike prosesser.

Det vil være for omfattende å undersøke hver kommune, vi vil dermed se på Troms som en enhet, og bruke eksempler fra enkelte kommuner dersom vi finner noen som utmerker seg på noen måte.

Prosess 1. Oversetting fra Nasjonal til regionalt nivå

Hvor kom ideen fra?

Hvordan ble ideen formulert og formidlet?

Hvem var avsender og mottaker, hvilke like/ulike interesser og rammer hadde de? Hvilke føringer ble gitt? (økonomiske, strukturelle, effektivisering, miljø etc)

Kan vi gjenkjenne en sannsynlig oversettelsesmetode?

Brukte de konsulenter eller translatørkompetanse i prosessen?

Har regjeringen fulgt opp på noen måte?

Prosess 2. Oversetting fra regional til kommunene

Hvordan har Fylkeskommunen og kommunene tolket ideen fra Regjeringen?

Kan vi gjenkjenne en sannsynlig oversettelsesmetode?

BBTF ble opprettet for å imøtekomme regjeringens krav. Hva var oppdraget de fikk?

Hvordan tolket og kommuniserte de oppdraget de fikk fra eierne?

I hvilken grad fungerer de som en oversetter som skal implementere ideen i praksis? Hvordan har de fortolket og oversatt den nasjonale ideen, og kommunisert denne til kommunene?

Har prosjektet endret etablerte praksiser

Hvordan har oppslutningen vært i Troms? Finner vi noe med Troms som kan forklare god/dårlig oppslutning?

Har bredbånd ført til økt samarbeid/samhold/nye rutiner mellom eller i kommunene i Troms?

Klarer vi å finne sammenheng mellom aktivt bruk av bredbånd i kommune og innbyggertallets utvikling etter at BBTF var ferdig med utbyggingen i 2009?

I den grad regjeringen satte tydelige mål – er de nådd?

Har BBTF eller Fylkeskommunen satt målbare regionale mål? Ble de nådd?

Hvilke hemmere og fremmere finner vi på veien fra prat til praksis?

Når en ny ide skal oversettes og implementeres inn i en eksisterende organisasjon med etablerte rutiner kan den møte motstand eller jubel.

- Innføringsfasen er kritisk, og beskrives ofte i tre scenarioer, vil vi finne indikasjoner på disse i vårt datagrunnlag?

- Hvilket kompetansenivå finnes ute i kommunene ift bruk av IKT?

- Hvor ofte tilbyr BBTF nye tjenester? Anses de i dag som attraktive?

- Finnes det noen nasjonale eller regionale krav og oppfølging rundt brukes av bredbånd, eller holder det at de har utstyret?

- Kan kommune økonomi være en hindring?
- Finner vi at noen aktører gjør bevisste, fremmende tiltak?
- Klarer vi å finne noen politiske forhold som virker hemmende eller fremmende?

VEDLEGG 3 Tabell datagrunnlag

DATAGRUNNLAG		
Hva	Informasjon	Hva fant vi:
fremidsprospekter	fra borger til bruker	fremtidsvisjoner
Difi	Difis oppdrag, kompetansemiljø for stat og kommune	hemmer og fremmere
Uio 2013	utdanning og karriere	hemmer og fremmere
Dagens Næringsliv	"Det er digitalt anarki" (fredag 24.oktober 2014)	hennere og fremmere
Dagens Næringsliv	Ber om sterkere ststlig it-styring (tirsdag 21.oktober 2014)	hennere og fremmere
Dagens Næringsliv	Sykehus ligger ti år etter på it (mandag 20.oktober 2014)	hennere og fremmere
Dyrøyseminaret	Prosjektet stedsuavhengige arbeidsplasser	hennere og fremmere
Nye Troms	Bardu fikk ingen støtte til fiberutbyggingen (torsdag 2 oktober 2014)	hennere og fremmere
Troms folkeblad	Full fart fremover (onsdag 15.oktober 2008)	hennere og fremmere
Troms folkeblad	Distriktene i sentrum 12 mai 2009)	hennere og fremmere
Distrikssenteret 2012	Dyrøy tar sats	Praksiser
Nexia rapport 2013	Bredbånddekning 2013	Praksiser
Nexia rapport 2014	Bredbånd=Verdiskaping	Praksiser
Nexia rapport 2015	Resultater av arbeid med bredbånd	Praksiser
Tallmateriale BBTF	oversikt over bruk av videokonferanseutstyr	Praksiser
vestlandsforskning 2010	Distrikssenteret	Praksiser
vestlandsforskning 2011	Videomøte og nettoverføring	Praksiser
Stortingsmelding nr 49 (2002-2003)	Bredband for kunnskap og vekst (Bredbåndsmeldingen)	Prosess nasjonalt
stortingsmelding nr. 25 (2008-2009)	Lokal vekstkraft og framtidstru - Om distrikts- og regionalpolitikken fremheves det at	Prosess nasjonalt
stortingsmelding nr. 17 (2006 -2007)	Eit informasjonssamfunn for alle (IKT-meldingen) slås det fast at "alle skal kunne delta i informasjonssamfunnet".	Prosess nasjonalt
Difi	økt fart på digitalisering	Prosess nasjonalt
Distrikssenteret 2012	Hva er egentlig distrikssenteret?	Prosess nasjonalt
ECON senter	økonomisk analyse på oppdrag for samferdselsdepartementet desember 2002	Prosess nasjonalt
eEuropa	digital strategi	Prosess nasjonalt
eNorge 2005	Det digitale spranget	Prosess nasjonalt
høykom distrikt	veiledning bredbånd i kommuner	Prosess nasjonalt
Høykom programmet	Bredbånd i kommuner	Prosess nasjonalt
NOU 2013: 2	Hindre for digital verdiskaping	Prosess nasjonalt
NoU, 2001	Fra borger til bruker	Prosess nasjonalt
Regjeringen 2009 Enorge underveis	Rapport som beskriver hvor langt man er kommet i 2006	Prosess nasjonalt
Regjeringen samf dep 2002	eNorge 2005	Prosess nasjonalt
Regjeringen samf dep 2005	eNorge 2009	Prosess nasjonalt
Regjeringen, 2000	regjeringens handlingsplan	Prosess nasjonalt
Regjeringen 2002	Bredbånd - kommunene må gå sammen	Prosess nasjonalt
Saksprotokoll fylkesråd 2012	vedtak, prinsipp for bredbåndssøknader	Prosess nasjonalt
Samferdselsdepartementet	Bredbånd- kartlegging desember 2002	Prosess nasjonalt
St.melding nr 30(2002-2003)	Norge Digitalt, et felles fundament for verdiskaping	Prosess nasjonalt

Hva	Informasjon	Hva fant vi:
veileder fra samferdsseksdepartementet	veiledning bredbånd i kommuner	Prosess nasjonalt
Balsfjord kommune	Hjemmeside, "for framtida"	Prosess lokalt
Bardu kommune	Hjemmeside, ""	Prosess lokalt
BBTF hjemmeside	Generell info om Bredbåndsfylket Troms AS, regional utbygger	Prosess lokalt
Berg kommune	Hjemmeside, "ut mot havet"	Prosess lokalt
Datatilsynet	Datatilsynets veileder for informasjonssikkerhet i kommuner og fylker	Prosess lokalt
Distriktssenteret	dyrøy tar sats helt stedsuavhengig	Prosess lokalt
Dyrøy kommune	Hjemmeside, "den lærende kommune"	Prosess lokalt
eKommune 2009	Det digitale spranget	Prosess lokalt
ekommune 2012 Lokal digital agenda	IKT programmet	Prosess lokalt
Fylkesplan 2004-2007	kompetanse, næringsutvikling, infrastruktur og løgistik	Prosess lokalt
Fylkestingets Årsrapport 2012	Regionalt utviklingsprogram	Prosess lokalt
Gratangen kommune	Hjemmeside, "Et sted å bli glad i"	Prosess lokalt
Harstad kommune	Hjemmeside, "attraktivt hele livet"	Prosess lokalt
Harstad/Bjarkøy	Anbefaling IKT løsning i nye Harstad kommune	Prosess lokalt
Ibestad kommune	Hjemmeside, ""	Prosess lokalt
IKT sammenslåing Harstad og Bjarkøy	powerpoint Harstad og Bjarkøysammenslåingen	Prosess lokalt
Karlsøy kommune	Hjemmeside, "et levende øyrike"	Prosess lokalt
kommIT	Felles kommunal IKT	Prosess lokalt
KommIT	Gevinstkokeboken	Prosess lokalt
kommunesektorens organisasjon	Digitalt førstevalg	Prosess lokalt
KS.no	Digitaliseringsstrategi 2013-2016 for kommuner og fylkeskommuner	Prosess lokalt
Kvæfjord kommune	Hjemmeside, "En ren fornøyelse"	Prosess lokalt
Kvænangen kommune	Hjemmeside, "Naturperla på 70 grader nord"	Prosess lokalt
Kåfjord kommune	Hjemmeside, "kulturkommunen i Troms"	Prosess lokalt
Lavangen kommune	Hjemmeside, ""	Prosess lokalt
Lenvik kommune	Hjemmeside, "barnebyen for ungan"	Prosess lokalt
Lyngen kommune	Hjemmeside, "alpekommunen i nord"	Prosess lokalt
Midt-Troms regionråd	består av kommunene: Bardu, Målselv, Sørreisa, Dyrøy, Tranøy, Torsken, Berg og Lenvik	Prosess lokalt
Målselv kommune	Hjemmeside, "mulighetslandet"	Prosess lokalt
Nordeisa kommune	Hjemmeside, "Regionsenter i nordtroms"	Prosess lokalt
Nord-Tromsregionråd	består av kommunene: Lyngen, Storfjord, Gaivuotna Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa og Kvænangen	Prosess lokalt
Regjeringen 2003	IKT driftsmodeller Høykom	Prosess lokalt
Salangen kommune	Hjemmeside, "sprenger grenser"	Prosess lokalt
Skjervøy kommune	Hjemmeside, "Kystbyen i nordtroms"	Prosess lokalt
Skånland kommune	Hjemmeside, "Sammen for hverandre"	Prosess lokalt
ST.meld nr 49(2008-2009)	Lokal vekstkraft og fremtidstro- om distrikts og regionalpolitikken	Prosess lokalt
Storfjord kommune	Hjemmeside, "mangfold styrker"	Prosess lokalt
stortingsmelding nr. 25 (2008-2009)	Lokal vekstkraft og framtidstru - Om distrikts- og regionalpolitikken fremheves det at "tilgangen til bredband for alle innbyggjarane er ein føresetnad for at alle skal få delta i den omveltinga av samfunnet som Internett i praksis representerer.	Prosess lokalt

Hva	Informasjon	Hva fant vi:
Stryingsdokument for kommlIT	KommlIT ble opprettet av KS i mai 2012, og skal gå ut 2015.	Prosess lokalt
Sørreisa kommune	Hjemmeside, ""	Prosess lokalt
Sør-Troms regionråd	består av kommunene: Gratangen, Harstad, Ibestad, Kvæfjord, Lavangen, Salangen og Skånland.	Prosess lokalt
Torsken kommune	Hjemmeside, "ytterst på eventyrøya senja"	Prosess lokalt
Tranøy kommune	Hjemmeside, ""	Prosess lokalt
Troms Fylkeskommune	Kompetansesamfunnet Troms	Prosess lokalt
Troms Fylkeskommune	Årsrapporter for årene fra 2002- 2013	Prosess lokalt
Troms fylkeskommune	Virkemidler prinsipper for behandling av bredbåndssøknader	Prosess lokalt
Tromsø kommune	Hjemmeside, ""	Prosess lokalt
Tromsø-områdets regionråd	består av kommunene: Balsfjord,Karlsøy,Tromsø	Prosess lokalt
Difi	økt fart på digitalisering	Prosess nasjonalt
Distriktssenteret 2012	Hva er egentlig distriktssenteret?	Prosess nasjonalt
ECON senter	økonomisk analyse på oppdrag for samferdselsdepartementet desember 2002	Prosess nasjonalt
eEuropa	digital strategi	Prosess nasjonalt
eNorge 2005	Det digitale spranget	Prosess nasjonalt
høykom distrikt	veiledning bredbånd i kommuner	Prosess nasjonalt
Høykom programmet	Bredbånd i kommuner	Prosess nasjonalt
NOU 2013: 2	Hindre for digital verdiskaping	Prosess nasjonalt
NoU, 2001	Fra borger til bruker	Prosess nasjonalt
Regjeringen 2009 Enorge underveis	Rapport som beskriver hvor langt man er kommet i 2006	Prosess nasjonalt
Regjeringen samf dep 2002	eNorge 2005	Prosess nasjonalt
Regjeringen samf dep 2005	eNorge 2009	Prosess nasjonalt
Regjeringen, 2000	regjeringens handlingsplan	Prosess nasjonalt
Regjeringen 2002	Bredbånd - kommunene må gå sammen	Prosess nasjonalt
Saksprotokoll fylkesråd 2012	vedtak, prinsipp for bredbåndssøknader	Prosess nasjonalt
Samferdselsdepartementet	Bredbånd- kartlegging desember 2002	Prosess nasjonalt
St.melding nr 30(2002-2003)	Norge Digitalt, et felles fundament for verdiskaping	Prosess nasjonalt
veileder fra samferdselsdepartementet	veiledning bredbånd i kommuner	Prosess nasjonalt
fremtidsprospekter	Digital forskjell på folk	sammenheng mellom bruk av internett og elektronisk kommunikasjon
Computerworld	Kronikken har stått på trykk i Computerworld 27. juli 2014.	status i dag
Difi, kommentar	ikke glem de ikke digitale	status i dag
HøyKOM rapport 2004	erfaringer fra interkommunalt samarbeid , intervjuer, fagsystemer avtaler om utstyr	status i dag
IKT-Norge.no	IKT-næringens interesseorganisasjon	status i dag
NOU 2001:	uten penn og blekk	status i dag
ST.meld nr 13(2001-2002)	Fremtidig organisering elektronisk	status i dag
Rapport fra interdepartemental arbeidsgruppe	Mål og virkemidler for bredere bredbånd	Vurdere og anbefale nye mål for bredbåndstilgang i Norge.